

Chybějící restrukturalizační novela insolvenčního zákona

Tomáš Richter¹

Na konci července 2021 předložilo Ministerstvo spravedlnosti do připomínkového řízení návrh zákona o preventivní restrukturalizaci („ZPR“),² jímž má být do českého práva implementována evropská směrnice 2019/1023 o restrukturalizaci a insolvenční („**Restrukturalizační směrnice**“).³ Spolu s návrhem ZPR byl předložen též návrh změnového zákona, obsahující související návrhy novelizace několika právních předpisů, včetně insolvenčního zákona.⁴

Zatímco návrh ZPR je propracovanou a promyšlenou legislativní předlohou, která představuje adekvátní podklad pro debatu o implementaci Restrukturalizační směrnice, o návrhu změnového zákona bohužel totéž říci nelze.

Skutečností je, že ustanovení insolvenčního zákona týkající se řešení úpadku podnikatelů – právnických osob reorganizací, nebyla systematicky revidována od tzv. revizní novely insolvenčního zákona přijaté v roce 2013. Úprav, které by v nich bylo vhodné provést, je přitom celá řada, a návrh ZPR vybízí k dalším. Návrh změnového zákona bohužel na systematickou revizi pravidel o řešení úpadku korporálních dlužníků rezignoval. Jediným koncepčním řešením, které se v něm navrhuje, a které přímo nevyplývá z Restrukturalizační směrnice, je návrh pravidla, jež z výkonu funkce insolvenčního správce vylučuje osoby, které v předchozích třech letech vykonávaly funkci restrukturalizačního správce téhož dlužníka nebo osoby tvořící s ním koncern.⁵ Toto řešení je s ohledem na konflikty v motivacích, které by absence navrhovaného pravidla vyvolávala, namístě. Bohužel jde ale o příklad ojedinělý. A to natolik, že změnový zákon dokonce neřeší ani zásadní otázku, zda u podnikatele, který se pokoušel o preventivní restrukturalizaci, má či nemá být přípustné řešení úpadku reorganizací. Stejně tak, jako se nenavrhuje ani rozšíření stávajícího reorganizačního daňového privilegia⁶ ohledně příjmů vzniklých dlužníku v důsledku prominutí dluhů na základě restrukturalizačního plánu – ačkoli není pochybností o tom, že bez tohoto privilegia nemůže preventivní restrukturalizace v praxi fungovat. Nemluvě již o desítkách dalších koncepčních otázek, které je třeba v souvislosti s implementací Restrukturalizační směrnice do českého práva nastolit a vyřešit, nemá-li implementace být gigantickým cvičením v náhodné tvorbě nezamýšlených dopadů právní regulace.

Účelem tohoto textu je předložit k veřejné debatě podklady k novelizaci takového rozsahu, jakou by si ustanovení insolvenčního zákona týkající se korporálních insolvencí v souvislosti s implementací Restrukturalizační směrnice zasloužila. Rozhodně nejde o vyčerpávající přehled problémů stávající právní úpravy, snažil jsem se však zařadit všechna zásadní témata, které podle mého současného poznání tematiky preventivní restrukturalizace implementace Restrukturalizační směrnice nastoluje, spolu s několika okruhy důležitých problémů platné právní úpravy, které jsou obecně známy a které bohužel zůstávají legislativně neřešeny.

¹ doc. JUDr. Tomáš Richter, LL.M., Ph.D., advokát. Poznámky je možno zasílat na tomas.richter@jks.cz

² V aplikaci o/dok zde: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSC5ED4VXK> PID ALBSC5ED4VXK

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32019L1023>

⁴ V aplikaci o/dok zde: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSC5ED9LWC> PID ALBSC5ED9LWC

⁵ Srov. návrh změny § 24 odstavec 1 insolvenčního zákona, předložený v čl.I (1) návrhu změnového zákona.

⁶ Srov. § 4a písm. h) zákona o daních z příjmů.

1. Společný zájem věřitelů

1.1 Vymezení nedostatku stávající právní úpravy

Bude-li insolvenční zákon koncepčně revidován, pak si revizi zaslouží již jedno z jeho základních definičních pravidel, vymezující pojem „společného zájmu věřitelů“. To je v § 2 písm. j) IZ formulováno nešťastným způsobem, vzbuzujícím dojem, jako by pravidlo poskytovalo vodítko pouze pro řešení otázky, jakým způsobem má být řešen úpadek, nikoli orientaci pro kterékoli jiné rozhodnutí či kterékoli jiné jednání procesních subjektů v celém průběhu insolvenčního řízení. V obou vydáních svého „Insolvenčního práva“ jsem navrhl, aby koncept společného zájmu věřitelů byl interpretován jako příkaz k tomu, aby insolvenční řízení bylo vedeno s cílem dosahovat paretové efektivnosti, a v druhém vydání jsem upozornil na problematiku odvolací judikatury, zejména na rozhodnutí VSPH ve věci *BALTOM*.⁷ Podle mého názoru není důvod, proč by ustanovení § 2 písmeno j) IZ mělo být v zákoně ponecháno ve své stávající, vadně formulované podobě, a navrhuji upravit jej tak, je uvedeno níže.

1.2 Návrh novelizace

Ustanovení § 2 písmeno j) se mění takto:

j) společným zájmem věřitelů zájem ~~na tom nadřazený jejich jednotlivým zájmům, je-li jeho cílem,~~ aby insolvenční řízení bylo vedeno zvoleným způsobem řešení úpadku způsobem, který pravděpodobně povede k co nejvyššímu celkovému uspokojení věřitelů, při zachování ostatních zásad insolvenčního řízení chránících individuální postavení některých věřitelů či jejich skupin byl pro ně spravedlivý a výnosnější než ostatní způsoby řešení úpadku; tím není dotčeno zákonem zaručené zvláštní postavení některých věřitelů,

2. Spřízněné osoby

2.1 Vymezení nedostatku stávající právní úpravy

Jedním ze zásadních nezamýšlených dopadů rekodifikace práva obchodních společností na insolvenční právo jsou problémy, které v insolvenčním právu vznikly v důsledku změny definice pojmu „koncern“, jež oproti právní úpravě obchodního zákoníku přinesl zákon o obchodních korporacích. Tato definiční změna nebyla bohužel nijak reflektována v pravidlech insolvenčního zákona, která pojem „koncern“ i nadále používají pro účely definování osobního dosahu restriktivních pravidel insolvenčního práva jako jsou pravidla o zákazu hlasování osob propojených s dlužníkem nebo pravidel o neúčinnosti dlužnických právních jednání učiněných ve prospěch osob s dlužníkem propojených. Ačkoli tento problém byl identifikován ještě před 1.1.2014 kdy zákon o obchodních korporacích nabyl účinnosti, dodnes nebyl odstraněn.

Návrh ZPR přichází s novou, přínosnou definicí spřízněných osob (srov. § 2 písm. j) ZPR), a navrhuji proto, aby obdobně koncipovaná definice byla zařazena i do insolvenčního zákona.

2.2 Návrh novelizace

Do § 2 se vkládají nová písmena l) a m) znějící:

- l) osobou spřízněnou s dlužníkem
- 1. je-li dlužník fyzickou osobou, osoba dlužníku blízká,

⁷ Richter, T., Insolvenční právo. 2. vydání, Wolters Kluwer, Praha, 2017, s. 131 až 135.

2. osoba ovládaná dlužníkem, osoba ovládající dlužníka, případně všechny osoby jednající ve shodě za účelem ovládnutí dlužníka,
3. vedoucí zaměstnanec nebo prokurista dlužníka nebo jiné osoby uvedené v bodu 2, a dále člen statutárního nebo kontrolního orgánu dlužníka nebo jiné osoby uvedené v bodu 2,
4. společník dlužníka nebo jiné osoby uvedené v bodu 2, s výjimkou akcionáře, pokud nepůsobí v orgánech dlužníka nebo nevlastní dlužníkovy akcie anebo jiné jím vydané účastnické cenné papíry v souhrnné hodnotě více než jedné dvacetiny základního kapitálu dlužníka,
5. osoba ovládaná osobou podle bodů 1, 2, 3 anebo 4, nebo
6. osoba blízká fyzickým osobám uvedeným v bodech 1, 2, 3 anebo 4.

m) osobou spřízněnou s osobou odlišnou od dlužníka osoba, která je ve vztahu k takové odlišné osobě v postavení osoby, jež by podle ustanovení písmene l) byla ve vztahu k dlužníku považována za stejných skutkových okolností za osobu spřízněnou s dlužníkem.

3. Definice úpadku – předlužení a hrozící úpadek

3.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

Implementace Restrukturalizační směrnice prostřednictvím návrhu ZPR reguluje období, v němž se finanční situace dlužníka – obchodní korporace zhoršuje natolik, že lze v dohledné době rozumně očekávat dlužníkovu insolvenční. Toto období je dosud v českém právu regulováno prostřednictvím konceptu hrozícího úpadku podle § 3 odstavce 5 a svým způsobem též prostřednictvím definice úpadku pro předlužení podle § 3 odst. 4, která je v insolvenčním právu používána proto, aby finanční krize podniku byla zachycena bilančními ukazateli ještě před tím, než se projeví poruchami v peněžních tocích.⁸

Ustanovení § 3 odstavec 5 svou bezbřehostí v principu umožňuje použít podnikatelům ve finančních potížích řízení podle insolvenčního zákona takřka libovolně. O ustanovení § 3 odstavec 4 bylo trefně poznamenáno, že ponechává více otazníků než odpovědí,⁹ a české insolvenční soudy donedávna tápaly i ohledně tak základní otázky definice úpadku pro předlužení, jako je otázka, zda pohledávky, z nichž je dovozován úpadek pro předlužení, musejí být splatné, či nikoli.¹⁰

Za těchto okolností se přirozeně nabízí otázka, zda by spolu s přijetím ZPR neměly být důvody zahájení insolvenčního řízení pro předlužení a pro hrozící úpadek zcela zrušeny, či alespoň omezeny tak, aby se nevztahovaly na podnikatele – právnické osoby, které budou předmětem nové úpravy ZPR. Níže je navrženo druhé řešení, a to mj. proto, že návrh ZPR nevztahuje svou právní úpravu na podnikatele – fyzické osoby. Jim by mohly být i nadále k dispozici všechny způsoby řešení úpadku dle IZ na základě předlužení i hrozícího úpadku, aniž by přitom vznikalo riziko regulační arbitráže mezi režimem IZ a režimem ZPR. Druhé řešení je důležité i proto, aby podnikatelé – fyzické osoby měly přístup k oddlužení v jeho podobě po implementaci změn vyplývajících z Restrukturalizační směrnice již na bázi hrozícího úpadku.

3.2 V § 3 se odstavce 4 a 5 mění takto:

(4) Dlužník, který je ~~právnickou osobou nebo~~ fyzickou osobou - podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkovy

⁸ Richter, T., Insolvenční právo. 2. vydání, Wolters Kluwer, Praha, 2017, s. 245.

⁹ Sprinz, P., Schönfeld, J., v Sprinz, P., Jirmásek, T., Řeháček, O., Vrba, M., Zoubek, H. a kol., Insolvenční zákon. Komentář. C H Beck, Praha, 2019, III. Předlužení, marg.č. 54, s. 15.

¹⁰ Tamtéž, marg. č. 57, s. 16.

majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.

(5) O hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník, který je fyzickou osobou - podnikatelem nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.

4. Jmenování insolvenčního správce a jeho odměna

4.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

Pokud jde o jmenování insolvenčního správce, navrhuji zrušit pravidlo, podle kterého je dlužník navrhuující řešení svého úpadku předjednanou reorganizací schopen rozhodnout o totožnosti svého vlastního insolvenčního správce, které nadto prostřednictvím ustanovení § 25 odstavec 4 umožňuje osobám ovládajícím koncern ovlivnit totožnost správce ohledně všech členů téhož koncernu. Tato změna, zavedená – ve zpětném pohledu zcela nevhodně – tzv. protikrizovou novelou InsZ v roce 2009, ve svém důsledku potenciálně oslabuje či podlamuje integritu insolvenčního řízení. Insolvenční správce v reorganizaci nezasahuje do řízení dlužníkovy podniku, nerozhoduje o nesplněných smlouvách, ani neformuluje reorganizační opatření, ale především přezkoumává pohledávky věřitelů, vede incidenční spory a dohlíží na dlužníkovu činnost. Je zjevné, že agenda, kterou správce v reorganizaci vykonává, se blíží agendě soudcovského rozhodování mnohem více, než agendě správy cizího majetku. Vyžaduje tedy především nezávislost na dlužníku i věřitelích. Právo dlužníka ovlivnit podáním předjednaného reorganizačního plánu výběr insolvenčního správce je v těchto podmínkách zjevnou aberací ohrožující integritu reorganizací, a mělo by být bez náhrady zrušeno.

Pokud jde o režim činnosti insolvenčních správců v korporálních insolvencích, navrhuji dále (a) valorizovat měsíční odměny insolvenčních správců v reorganizaci a tyto měsíční odměny vyplácet již počínaje měsícem následujícím po měsíci, v němž bylo rozhodnuto o úpadku, a (b) zvýšit odměnu za přezkoumání jedné přihlášky na 3 000 Kč plus DPH s tím, že tuto odměnu by hradili přímo přihlašující se věřitelé, a její zaplacení by bylo podmínkou přezkoumání přihlášených pohledávek. Náklady na přezkoumání přihlášek pohledávek jsou specifickou kategorií nákladů na řešení úpadku alokovatelnou zcela jasně jednotlivým přihlášeným věřitelům. Není důvodu, proč by se – alespoň v konkursu a reorganizaci – tito věřitelé neměli na těchto nákladech podílet alespoň symbolickou částkou tři tisíce korun, která sice často náklady na přezkoumání všech pohledávek přihlášených na jedné přihlášce nepokryje, ale k hrazení nákladů na proces přezkoumání jejich přihlášek alespoň přispěje. Stejně tak není důvodu proto, aby tato odměna byla vybírána administrativně náročnou formou soudního poplatku.

4.2 Návrh novelizace

4.2.1 V § 25 se odstavec 1 mění takto:

(1) Insolvenčního správce pro insolvenční řízení ustanovuje insolvenční soud. ~~Je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení reorganizace podle § 148 odst. 2 a je-li v předloženém reorganizačním plánu určena osoba insolvenčního správce, ustanoví insolvenční soud insolvenčním správcem tuto osobu; to neplatí, nespĺňuje-li takto určený insolvenční správce podmínky uvedené v § 21 až 24 a odstavci 3.~~ Ustanovení § 29 tím není dotčeno.

4.2.2 V § 2 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, se návětí mění takto:

Pokud je způsobem řešení dlužníkovy úpadku reorganizace a neschválí-li schůze věřitelů se souhlasem insolvenčního správce jinou výši odměny, náleží insolvenčnímu správci za každý ~~započatý~~ měsíc počínaje měsícem, v němž bylo rozhodnuto o úpadku

A v tabulce následující za slovy „při obratu“ se výše odměn valorizuje o 15 %, tedy takto:

od 0 do 100 mil. Kč	3795033000 Kč
od 100 mil. Kč do 250 mil. Kč	9545083000 Kč
od 250 mil. Kč do 500 mil. Kč	190900466000 Kč
od 500 mil. Kč do 750 mil. Kč	286350249000 Kč
od 750 mil. Kč do 1 mld. Kč	381800332000 Kč
nad 1 mld. Kč	477250415000 Kč.

4.2.3 Za ustanovení § 188 se zařazuje nový § 188a znějící včetně nadpisu:

§ 187a

Odměna za přezkoumání přihlášky pohledávek

Není-li způsobem řešení úpadku oddlužení, je věřitel povinen zaplatit insolvenčnímu správci bez odkladu po zveřejnění jeho přihlášky v insolvenčním rejstříku odměnu za přezkoumání každé jím podané přihlášky pohledávek ve výši a způsobem stanovenými prováděcím právním předpisem. Nebude-li odměna zaplacená ani do deseti dnů od zveřejnění přihlášky v insolvenčním rejstříku, nepřistoupí insolvenční správce k přezkoumání přihlášky pohledávek a k takové přihlášce se v insolvenčním řízení nadále nepřihlíží. Následku podle předchozí věty může věřitel zabránit tím, že odměnu doplatí dodatečně, v takovém případě však jeho přihláška zpravidla nebude zařazena na řádné přezkumné jednání.

4.2.3 Ustanovení § 2a vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, se mění takto:

Pokud je způsobem řešení dlužníkovy úpadku konkurs nebo reorganizace, náleží insolvenčnímu správci dále odměna z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů, která činí za každou přezkoumanou přihlášku pohledávky věřitele částku ~~34000~~ Kč, ~~nejvýše však 1000000 Kč celkem za přezkoumané přihlášky pohledávek~~. Za přezkoumanou přihlášku pohledávky věřitele se považuje taková přihláška pohledávky věřitele, kterou insolvenční správce zařadil do seznamu přihlášených pohledávek podle insolvenčního zákona. ~~Pokud je způsobem řešení dlužníkovy úpadku konkurs a nedošlo-li ke zpeněžení, náleží insolvenčnímu správci odměna z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů nejméně 45000 Kč.~~

4.2.4 Za ustanovení § 2a vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, se vkládá nový § 2b znějící takto:

(1) Přihlášený věřitel zaplatí insolvenčnímu správci odměnu dle § 2a převodem na bankovní účet insolvenčního správce zřízený za tím účelem, a to včetně daně z přidané hodnoty v zákonem stanovené výši, je-li insolvenční správce plátcem daně z přidané hodnoty. Číslo bankovního účtu zveřejní insolvenční správce v insolvenčním rejstříku bez odkladu poté, co bude ustanoven do funkce. V oznámení o čísle bankovního účtu vyčíslí insolvenční správce vždy též výši odměny podle § 2a včetně daně z přidané hodnoty, a uvede způsob, jakým je věřitel povinen platbu označit, jímž je zpravidla uvedení čísla přihlášky, ohledně níž je odměna placena.

(2) Známé věřitele dlužníka, kteří mají své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v některém z členských států Evropské unie, upozorní insolvenční správce na povinnost dle § 187a insolvenčního zákona a způsob jejího splnění stanovený na základě této vyhlášky písemně oznámením doručeným zpravidla současně s vyrozuměním, které je jim zasíláno insolvenčním soudem podle § 430 insolvenčního zákona. Oznámení se zasílá na formuláři v českém a anglickém jazyce, jehož náležitosti stanoví zvláštní právní předpis.

5. Hlasování spřízněných osob a promítnutí dalších změn v důsledku zavedení nové definice

5.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

Zavedení nové definice „spřízněné osoby“ v § 2 IZ se projeví v celé řadě ustanovení v nichž zákon dosud hovoří o osobách tvořících s dlužníkem koncern a osobách dlužníku blízkých. Jedná se především o pravidla vylučující spřízněné osoby z výkonu hlasovacích a jiných rozhodovacích práv, a dále o ustanovení upravující neúčinnost (odporovatelnost) dlužníkových právních jednání.

Pokud jde o výkon rozhodovacích práv, insolvenční zákon v současnosti není konsistentní v tom, že spřízněným osobám sice zakazuje hlasovat, umožňuje jim však rozhodovat mj. o tom, zda dlužníku má být umožněno použít moratorium – navrhuji tento zákaz aplikovat konsistentně v obou případech (srov úpravu § 116 níže).

S otázkou totožnosti spřízněných osob souvisí též otázka identifikace skutečných majitelů procesních subjektů. Dřívější novelizace IZ z roku 2017 za tímto účelem zavedla úpravu v § 177 a souvisejících ustanovení, kterou navrhuji zjednodušit zavedení presumpce, podle které by se mělo za to, že osoby, které nabyly ve sledovaném období pohledávky postoupením, jsou s dlužníkem spřízněny, dokud neprokáží, že jejich skutečný majitel je odlišný od skutečného majitele dlužníka. Toto automaticky fungující pravidlo by velmi napomohlo nastolení transparentnosti ohledně toho, „kdo je kdo“ v českých insolvenčních řízeních.

Pokud jde o úpravu neúčinnosti, zde nad rámec technických změn vyplývajících ze zavedení definice spřízněné osoby navrhuji tři substantivní změny. Za prvé, zúžení dosahu pravidel § 240 a 241 pouze na případy úpadku pro platební neschopnost, tedy úpadku, který se projevuje navenek a je tedy pro dlužníkovy protistrany rozpoznatelný.¹¹ Toto zúžení by navíc bylo konsistentním se změnami v definici úpadku, jež navrhuji provést v § 3 IZ. Za druhé, zavedení domněnek pravděpodobné výše uspokojení zvýhodněného věřitele v konkursu (§ 241 IZ), jejichž účelem je zmírnit důkazní nouzi na straně insolvenčního správce odporujícího zvýhodňujícímu právnímu jednání dlužníka.¹² Za třetí pak prodloužení zpětné lhůty u úmyslně zkracujících právních úkonů (§ 242 IZ) učiněných dlužníkem ve prospěch spřízněných osob na dvojnásobek.

5.2 Návrh novelizace

5.2.1 Ustanovení § 53 odstavce 1 a 3 se mění takto:

(1) Věřitel, který ~~je osobou spřízněnou s dlužníkem tvoří koncernem anebo je osobou dlužníkově blízkou~~, nesmí na schůzi věřitelů hlasovat, nestanoví-li zákon jinak; o reorganizačním plánu předloženém jinou osobou než dlužníkem nebo věřitelem podle věty před středníkem hlasovat může.

(3) Věřitel nesmí hlasovat ani ve věcech uvedených v odstavci 2, týkají-li se osoby, která je ~~s věřitelem spřízněna osobou věřitelů blízkou anebo s ním tvoří koncern.~~

5.2.2 Ustanovení § 104 odstavec 3 a 4 se mění takto:

¹¹ Sprinz, P., Schönfeld, J., v Sprinz, P., Jirmásek, T., Řeháček, O., Vrba, M., Zoubek, H. a kol., Insolvenční zákon. Komentář. C H Beck, Praha, 2019, III. Předlužení, marg. č. 52, s. 15.

¹² Pro kritiku stávající právní úpravy srov. Troup, T., Obranné námitky odpůrce v insolvenčním odpůrčím sporu, Bulletin advokacie 4/2019, s. 45 a násl. Navrhované presumpce výše uspokojení jsou v souladu s obecným míněním o obvyklých mírách uspokojení dosahovaných ve velkých insolvenčních řízeních, tzn., že ve vztahu k menším případům jsou spíše velkorysé. Srov. Louda, L., Reorganizace podle insolvenčního zákona (vývoj, současnost, budoucnost), v Veselá, J. (ed), Insolvenční právo 2008 – 2020. Data-Názory-Predikce, Stálá konference českého práva, Praha, 2021, s. 83, a literaturu tam citovanou.

(3) V seznamu závazků je dlužník povinen jako své věřitele označit všechny osoby, o kterých je mu známo, že vůči němu mají pohledávky nebo jiná majetková práva, nebo které vůči němu pohledávky nebo jiná majetková práva uplatňují. Jsou-li věřiteli dlužníka osoby s dlužníkem spřízněné (dlužníkovi blízké nebo osoby, které tvoří s dlužníkem koncern²¹), musí dlužník tyto skutečnosti výslovně uvést. Dlužník v seznamu závazků uvede údaj o výši a splatnosti jednotlivých závazků a stručně uvede, které z pohledávek svých věřitelů popírá co do důvodu nebo co do výše a proč. Má-li dlužník věřitele, o kterých je mu známo, že proti němu mají právo na uspokojení ze zajištění, nebo kteří toto právo proti němu uplatňují, uvede je odděleně. U pohledávek těchto věřitelů dále označí věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, u kterých se uplatňuje uspokojení ze zajištění, včetně údaje o tom, které movité věci se nacházejí v držení věřitele nebo třetí osoby, dále označení druhu zajištění a důvodu jeho vzniku. Dále dlužník uvede, zda a v jakém rozsahu právo na uspokojení ze zajištění popírá a proč.

(4) Dlužník, který je právnickou osobou, uvede v insolvenčním návrhu, kdo je jeho skutečným majitelem podle zákona upravujícího evidenci skutečných majitelů. Nemá-li dlužník žádné zaměstnance nebo žádné dlužníky, uvede to v seznamech výslovně. Pro označení osob v seznamech platí § 103 odst. 1 obdobně. Předložené seznamy musí dlužník podepsat a výslovně v nich uvést, že jsou správné a úplné.

5.2.3 Ustanovení § 116 se mění takto:

(1) Návrh na moratorium musí kromě obecných náležitostí podání¹⁸) obsahovat všechny skutečnosti, které odůvodňují jeho vyhlášení.

(2) K návrhu podle odstavce 1 je dlužník kromě seznamů a listin, které je povinen připojit k insolvenčnímu návrhu, povinen připojit poslední účetní závěrku a písemné prohlášení většiny jeho věřitelů, počítané, podle výše jejich pohledávek, že s vyhlášením moratoria souhlasí; k souhlasu věřitelů spřízněných s dlužníkem se přitom nepřihlíží. Podpisy věřitelů na tomto prohlášení musí být úředně ověřeny.

5.2.4 Ustanovení § 177 se mění takto:

(1) K přihlášce pohledávky je nutné připojit listiny, kterých se přihláška dovolává. Vykonatelnost pohledávky se prokazuje veřejnou listinou.

(2) Má se za to, že v věřitel, který nabyl pohledávku postoupením nebo obdobným způsobem po zahájení insolvenčního řízení anebo v posledních 6 měsících před zahájením insolvenčního řízení, je osobou spřízněnou s dlužníkem, a to až dokud takový věřitel neprokáže, že doloží v příloze přihlášky pohledávky čestné prohlášení, v němž uvede informaci o tom, kdo je jeho skutečným majitelem podle zákona upravujícího evidenci skutečných majitelů je osoba odlišná od skutečného majitele dlužníka, a údaje o skutečnostech zakládajících postavení skutečného majitele.

(3) Není-li skutečný majitel dlužníka znám nebo existují-li o jeho totožnosti důvodné pochybnosti, postačí, pokud věřitel pohledávek nabytých podle odstavce 2 prokáže, kdo je jeho skutečným majitelem a osvědčí, že je vysoce nepravděpodobné, že by se jednalo o tutéž osobu, která je skutečným majitelem dlužníka. Věřitel nemá povinnost podle odstavce 2, jestliže se na obehod podle zvláštního zákona⁶⁷), z něhož pohledávka věřitele vznikla, uzavřený mezi povinnou osobou podle zvláštního zákona⁶⁷) a věřitelem, nevztahuje povinnost provést kontrolu klienta podle zvláštního zákona⁶⁷). Věřitel nemá povinnost podle odstavce 2 ani v případě, kdy je hodnota plnění z právního jednání učiněného mezi věřitelem a jinou než povinnou osobou, z něhož pohledávka věřitele vznikla, nižší než 10000 EUR. Důvod, pro který je povinnost podle odstavce 2 vyloučena, uvede věřitel v čestném prohlášení, které předloží v příloze přihlášky.

(4) Je-li věřitelem fyzická osoba, odstavce 2 a 3 se nepoužijí.

~~(5) Dokud věřitel povinnost stanovenou v odstavci 2 nebo 3 nesplní, nesmí vykonávat hlasovací práva spojená s pohledávkou.~~

~~(6) Je-li informace o skutečném majiteli věřitele podle odstavce 2 uvedena v soudu a insolvenčnímu správci přístupné evidenci podle zvláštního právního předpisu, věřitel podle odstavce 2 nemá povinnost doložit ji podle odstavce 2 ani doložit prohlášení podle odstavce 3.~~

5.2.5 Ustanovení § 237 odstavec 2 se mění takto:

(2) Dědici nebo právní nástupci osob uvedených v odstavci 1, na které přešlo dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů, mají povinnost vydat je do majetkové podstaty,

a) jestliže jim v době, kdy toto plnění nabyli, musely být známy okolnosti, které odůvodňují právo dovolávat se neúčinnosti vůči osobám uvedeným v odstavci 1, nebo

~~b) jde-li o osoby spřízněné s dlužníkem, které tvoří s dlužníkem koncern, anebo o osoby dlužníku blízké.~~

5.2.6 Ustanovení § 240 odstavec 2, 3 a 4 se mění takto:

(2) Právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí pouze právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku pro platební neschopnost, nebo právní úkon, který vedl k dlužníkovu úpadku pro platební neschopnost. Má se za to, že právní úkon bez přiměřeného protiplnění učiněný ve prospěch osoby ~~s dlužníkem spřízněnou~~ ~~blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern~~²¹⁾, je úkonem, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku pro platební neschopnost.

(3) Právnímu úkonu bez přiměřeného protiplnění lze odporovat, byl-li učiněn v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby ~~s dlužníkem spřízněnou~~ ~~a blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern~~, anebo v době 1 roku před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby.

(4) Právním úkonem bez přiměřeného protiplnění není

a) plnění uložené právním předpisem,

b) příležitostný dar v přiměřené výši,

c) poskytnutí plnění, kterým bylo vyhověno ohledům slušnosti, nebo

d) právní úkon, o kterém dlužník se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládal, že z něj bude mít přiměřený prospěch, a to za předpokladu, že nešlo o úkon učiněný ve prospěch osoby ~~s dlužníkem spřízněnou~~ ~~o~~ ~~blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern~~, a že osoba, v jejíž prospěch byl úkon učiněn, nemohla ani při náležité pečlivosti poznat, že dlužník je v úpadku pro platební neschopnost, nebo že by tento úkon mohl vést k úpadku dlužníka.

5.2.7 Ustanovení § 241 se mění takto:

Neúčinnost zvýhodňujících právních úkonů

(1) Zvýhodňujícím právním úkonem se rozumí právní úkon, v jehož důsledku se některému věřiteli dostane na úkor ostatních věřitelů vyššího uspokojení, než jaké by mu jinak náleželo v konkursu. Má se za to, že nezajištěnému věřiteli by v konkursu nenáleželo vyšší uspokojení, než jedna třetina výše jeho pohledávky, a věřiteli zajištěnému vyšší uspokojení, než dvě třetiny výše jeho pohledávky.

(2) Zvýhodňujícím právním úkonem se rozumí pouze právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku pro platební neschopnost, nebo právní úkon, který vedl k dlužníkovu úpadku pro platební neschopnost. Má se za to, že zvýhodňující právní

úkon učiněný ve prospěch osoby ~~s dlužníkem spřízněné a blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern²¹~~), je úkonem, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku pro platební neschopnost.

(3) Zvýhodňujícími právními úkony jsou zejména úkony, kterými dlužník

- a) splnil dluh dříve, než se stal splatným,
- b) dohodl změnu nebo nahrazení závazku ve svůj neprospěch,
- c) prominul svému dlužníku splnění dluhu nebo jinak dohodl anebo umožnil zánik či nesplnění svého práva,
- d) poskytl svůj majetek k zajištění již existujícího závazku, ledaže jde o vznik zajištění v důsledku změn vnitřního obsahu zastavené věci hromadné.

(4) Zvýhodňujícímu právnímu úkonu lze odporovat, byl-li učiněn v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby ~~s dlužníkem spřízněné a blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern~~, anebo v době 1 roku před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby.

(5) Zvýhodňujícím právním úkonem není

- a) zřízení zajištění závazku dlužníka, obdržel-li za ně dlužník současně přiměřenou protihodnotu,
- b) právní úkon učiněný za podmínek obvyklých v obchodním styku, na základě kterého dlužník obdržel přiměřené protiplnění nebo jiný přiměřený majetkový prospěch, a to za předpokladu, že nešlo o úkon učiněný ve prospěch osoby ~~s dlužníkem spřízněné a blízké nebo osoby~~, která tvoří s dlužníkem koncern, a že osoba, v jejíž prospěch byl úkon učiněn, nemohla ani při náležité pečlivosti poznat, že dlužník je v úpadku pro platební neschopnost, nebo že by tento úkon mohl vést k úpadku dlužníka,
- c) právní úkon, který dlužník učinil za trvání moratoria nebo po zahájení insolvenčního řízení za podmínek stanovených tímto zákonem.

5.2.8 Ustanovení § 242 se mění takto:

§ 242

Neúčinnost úmyslně zkracujících právních úkonů

(1) Odporovat lze rovněž právnímu úkonu, kterým dlužník úmyslně zkrátil uspokojení věřitele, byl-li tento úmysl druhé straně znám nebo jí se zřetelem ke všem okolnostem musel být znám.

(2) Má se za to, že u úmyslně zkracujícího právního úkonu učiněného ve prospěch osoby ~~s dlužníkem spřízněné a blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern²¹~~), byl dlužníkům úmysl této osobě znám.

(3) Úmyslně zkracujícímu právnímu úkonu lze odporovat, byl-li učiněn v posledních 105 letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby s dlužníkem spřízněné anebo v době 5 let před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby.

5.2.9 Ustanovení § 295 odstavec 1 a 2 se mění takto:

(1) Dlužník ~~a~~ osoby ~~s ním spřízněné mu blízké a osoby, které s ním tvoří koncern~~, nesmí nabývat majetek náležející do majetkové podstaty, a to ani v případě, že k jeho zpeněžení došlo dražbou; tento majetek nesmí být na ně převeden ani ve lhůtě 3 let od skončení konkursu, i když jim svědčí zákonné předkupní právo. Právní úkony uskutečněné v rozporu s tímto

ustanovením jsou neplatné; považují se však za platné, pokud se ten, kdo je jimi dotčen, neplatnosti nedovolá. Neplatnosti se nemůže dovolávat ten, kdo ji sám způsobil.

(2) Ustanovení odstavce 1 se vztahuje také na

~~a) vedoucí zaměstnance dlužníka, podle § 33 odst. 3 a § 73 odst. 3 zákoníku práce, a osoby jim blízké,~~

~~a^b) osoby, které vykonávaly v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení nebo po jeho zahájení rozhodující vliv na provoz dlužníkovy podniku nebo podstatnou měrou ovlivňovaly jeho jinou majetkovou činnost,~~

~~e) společníky dlužníka, je-li jim jiná obchodní společnost než akciová,~~

~~d) akcionáře dlužníka, kterým je akciová společnost, pokud jim patří akcie odpovídající více než desetina základního kapitálu,~~

~~e) prokuristy dlužníka,~~

~~b^f) členy a náhradníky věřitelského výboru, kterým schůze věřitelů neudělila souhlas s nabytím majetku z majetkové podstaty,~~
~~a~~

~~c^g) osoby spřízněné tvoří s členy a náhradníky věřitelského výboru ~~podle písmene f) koncern a osoby členům a náhradníkům věřitelského výboru podle písmene f) blízké.~~~~

5.2.10 Ustanovení § 402 odstavec 1 se mění takto:

(1) Právo hlasovat o způsobu oddlužení mají pouze nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svou pohledávku. Zajištění věřitelé nehlasují ani v rozsahu, ve kterém je podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky. Právo hlasovat nemají osoby s dlužníkem spřízněncovi blízké a osoby, které tvoří s dlužníkem koncern~~21).~~

6. Věřitelský výbor

6.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

V právní úpravě konstituování a činnosti věřitelských výborů je několik dlouhodobě nevyřešených problémů zásadní povahy.

Za prvé, ustanovení § 57 odstavec 1 IZ je koncipováno s nevysloveným předpokladem, že v typické korporální insolvenční ovládá drtivou většinu výše pohledávek zajištěný věřitel či syndikovaná skupina několika zajištěných věřitelů. Tato varianta se sice stále vyskytuje, avšak s nárůstem případů, kdy se korporální dlužník financuje emisí dluhových cenných papírů, se stále častěji objevují případy zcela opačné. Tedy případy, kdy velká většina pohledávek je vlastněna nezajištěnými věřiteli a zajištěný věřitel zde vůbec není, případně je, ale vlastní jen malý podíl na celkové výši pohledávek za dlužníkem. Navrhují proto upravit § 57 odstavec 1 tak, aby fungoval obecně, pro oba typy případů.

Za druhé, platná právní úprava neukládá členům věřitelského výboru (resp. nominantům na členství ve věřitelském výboru) povinnost dělit soudu ani schůzi věřitelů okolnosti, které by mohly zakládat podjatost či jiný důvod, vylučující příslušnou osobu z členství ve věřitelském výboru. Tento nedostatek navrhují odstranit.

Za třetí, platná právní úprava neupravuje otázku důvěrnosti informací, které členové věřitelského výboru získávají při své činnosti, což v praxi způsobuje značné kontroverze. I tuto otázku navrhuji upravit.

Za čtvrté, platná právní úprava vychází z toho, že členové věřitelského výboru mají svou činnost vykonávat v principu bezúplatně, případně jen za zcela symbolickou odměnu, a že i provozní náklady na činnost věřitelského výboru mají nést zásadně ze svého. Taková právní úprava je snad udržitelná v modelu koncentrovaného vlastnictví pohledávek, tedy tam, kde členové věřitelského výboru vlastní velkou většinu pohledávek a svým způsobem tak činností ve věřitelském výboru spravují z velké části „svůj vlastní“ majetek. Naopak v situacích rozptýleného portfolia pohledávek, které je typické pro dlužníky financované emisemi dluhových cenných papírů, je tento model zjevně neudržitelný. V těchto situacích je zcela představitelné, že členové věřitelského výboru, ačkoli jejich individuální pohledávky mohou být v absolutních hodnotách vysoké, dohromady vlastní pouze malý podíl na celkové výši pohledávek za dlužníkem. Důsledkem stávající právní úpravy je v těchto situacích nutně to, že většina věřitelů se v pozici tzv. „černých pasažérů veze“ na nekompenzovaném úsilí a hotových nákladech, vydávaných na správu majetkové podstaty členy věřitelského výboru. Navrhuji proto upravit pravidla o odměňování a úhradě hotových nákladů tak, aby insolvenčnímu soudu umožňovala rozhodnout o tom, že členové věřitelského výboru budou z majetkové podstaty odměňováni za svou činnost ekonomicky přiměřeným způsobem, a že i jejich hotové náklady na činnost věřitelského výboru (včetně nákladů na sekretariát a kancelářské prostory) budou z majetkové podstaty kompenzovány ve smysluplné výši.

6.2 Návrh novelizace

6.2.1 Ustanovení § 57 odstavec 1 se mění takto:

(1) Ve věřitelském výboru mají být zastoupeni zajištění i nezajištění věřitelé, a to tak, aby počet členů navržených nezajištěnými věřiteli a počet členů navržených zajištěnými věřiteli byl zásadně shodný; – Členů věřitelského výboru navržených nezajištěnými věřiteli musí být vždy nejméně tolik, kolik členů navržených zajištěnými věřiteli; to neplatí, jestliže je-li celková výše zajištěných pohledávek podstatně nižší, než celková výše nezajištěných pohledávek, nebo naopak. I v takovém případě však musí být ve věřitelském výboru alespoň jeden člen navržený tou skupinou pohledávek, jejíž výše je v menšině, ledaže věřitelé, jejichž pohledávka svým pořadím náleží do menšinové skupiny, člena věřitelského výboru nezajištění věřitelé své členy nenavrhnou nebo jimi navržené osoby s tímto návrhem nesouhlasí anebo nejsou zvoleny z jiných důvodů.

6.2.2 Ustanovení § 59 odstavec 2 se mění takto:

(2) Členy ani náhradníky věřitelského výboru nemohou být osoby, u kterých je vzhledem k jejich vztahu k dlužníkovi důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Takto lze usuzovat zejména, jde-li o osoby s dlužníkem spřízněncovi blízké, vedoucí zaměstnance dlužníka, podle § 33 odst. 3 a § 73 odst. 3 zákoníku práce, společníky dlužníka, s výjimkou akcionářů, pokud nepůsobí v orgánech dlužníka nebo nevlastní dlužníkovy akcie anebo jiné jím vydané účastnické cenné papíry v souhrnné hodnotě více než desetiny základního kapitálu dlužníka, a osoby tvořící s dlužníkem koncern. Okolnosti, které by mohly bránit věřiteli v členství ve věřitelském výboru, je věřitel navržený za člena věřitelského výboru povinen sdělit insolvenčnímu soudu bez odkladu po svém navržení, nejpozději však před tím, než schůze věřitelů hlasuje o jeho volbě.

6.2.3 Za ustanovení § 60 se vkládá nový § 60a znějící:

§ 60a

(1) Věřitelský výbor vyhotovuje ze svých jednání zápisy, které předkládá insolvenčnímu soudu ke zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Obsah zápisu je věřitelský výbor oprávněn pro účely zveřejnění v insolvenčního rejstříku znečitelnit v rozsahu, v jakém je to dle názoru věřitelského výboru v daném okamžiku nutné k dosažení účelu insolvenčního řízení.

(2) Členové a náhradníci věřitelského výboru zachovávají mlčenlivost o neveřejných skutečnostech, které se dozvěděli v souvislosti s činností věřitelského výboru. To neplatí, pokud je zveřejnění takových skutečností nutné za účelem dosažení účelu insolvenčního řízení. V takovém případě si však členové a náhradníci věřitelského výboru nejprve vyžádají stanovisko insolvenčního soudu v rámci jeho dohlédací činnosti. Žádost ani stanovisko insolvenčního soudu se nezveřejňují v insolvenčním rejstříku, nerozhodne-li insolvenční soud jinak.

6.2.4 Ustanovení § 62 odstavec 2 se mění takto:

(1) Je-li to možné, jmenuje insolvenční soud prozatímní věřitelský výbor tak, aby v něm byli zastoupeni zajištění i nezajištění věřitelé. Okolnosti, které by mohly bránit věřiteli v členství v prozatímním věřitelském výboru, je věřitel jmenovaný členem prozatímního věřitelského výboru povinen sdělit insolvenčnímu soudu současně s vyjádřením souhlasu se svým jmenováním, v každém případě však nejpozději bez odkladu po svém jmenování.

6.2.5 Ustanovení § 9 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, se mění takto:

§ 9

Odměna členů a náhradníků věřitelského výboru a náhrada jejich nutných výdajů

(1) Odměnu členů a náhradníků věřitelského výboru určí insolvenční soud zejména s přihlédnutím k délce doby, rozsahu a náročnosti vykonávané činnosti tak, aby ~~celková měsíční~~ výše odměny všech členů a náhradníků věřitelského výboru ~~ne~~byla vyšší, než měsíční výše jvýše 5% odměny insolvenčního správce určené podle této vyhlášky.

(2) Výše náhrady cestovních výdajů se řídí zvláštními právními předpisy.

(3) Poštovné, telekomunikační poplatky, náklady na opisy a fotokopie a na zasedací místnosti-, jejich pronájem, obsluhu a provoz se hradí v prokázané výši, nejvýše však do 105 % měsíční odměny insolvenčního správce.

(4) Ostatní nutné výdaje se hradí v prokázané výši, nejvýše však ve výši odpovídající ceně obvyklé v době a místě uplatnění těchto nutných výdajů. Mezi tyto výdaje patří též výdaje na administrativní podporu (sekretariát) věřitelského výboru ve výši určené insolvenčním soudem.

7. Procesní ustanovení

7.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

Platná právní úprava nedává insolvenčnímu soudu pravomoc zasáhnout svým rozhodováním do právního postavení osob, které nejsou procesními subjekty insolvenčního řízení. Zejména u dlužníků, kteří jsou začleněni v koncernových strukturách, však takové zásahy mohou být nezbytné k ochraně hodnoty dlužnickovy majetkové podstaty, ať již by směřovaly vůči osobám dlužníkem ovládaným nebo osobám dlužníka ovládajícím. Navrhují proto rozšířit pravomoc insolvenčního soudu vydávat, za restriktivně definovaných okolností, předběžná opatření upravující právní postavení takových třetích stran. Zařazení této právní úpravy do insolvenčního zákona by mělo mimo jiné i tu výhodu, že taková rozhodnutí by byla vykonatelná v jiných členských státech EU v procesním režimu evropského insolvenčního nařízení 2015/848.

Platná právní úprava rovněž nestanoví žádnou lhůtu pro rozhodování o dovoláních proti rozhodnutím o schválení reorganizačního plánu. To kontrastuje s úpravou odvolacího rozhodování o téže otázce, které podle § 93 odstavec 2 IZ podléhá dvojměsíční lhůtě, a v reorganizační praxi to působí značné problémy s ohledem na délku projednávání dovolání Nejvyšším soudem, jež v insolvenčních věcech nezřídka

přesahuje dvanáct měsíců. Navrhuji proto stanovit pro tento druh dovolacího rozhodnutí (jichž je každý rok jen velmi malý počet) stejnou lhůtu, jaká se vztahuje na rozhodnutí o odvolání.

7.2 Návrh novelizace

7.2.1 Za ustanovení § 82 se vkládá nový § 82a znějící:

(1) Je-li to nezbytné k ochraně hodnoty majetkové podstaty, může insolvenční soud po rozhodnutí o úpadku na návrh insolvenčního správce podaný se souhlasem věřitelského výboru upravit předběžným opatřením na nezbytnou dobu též právní poměry osob s dlužníkem spřízněných, zejména osob dlužníka ovládajících nebo osob dlužníkem ovládaných.

(2) Předběžným opatřením vydaným podle odstavce 1 může insolvenční soud zejména omezit výkon práv spojených s podíly na dlužníku, nebo omezit právo osob dlužníkem ovládaným nakládat s jejich majetkem.

(3) Navrhovatel předběžného opatření podle odstavce 1 není povinen složit jistotu. Rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle odstavce 1 doručí insolvenční soud do vlastních rukou dlužníkovi, insolvenčnímu správci, a věřitelskému výboru. Předběžné opatření podle odstavce 1 doručí insolvenční soud do vlastních rukou osobě, jejíž právní poměry jsou jím upraveny, dlužníkovi, insolvenčnímu správci, a věřitelskému výboru.

7.2.2 V ustanovení § 93 se vkládá nový odstavec 3 znějící:

(3) Dovolání proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu dovolací soud projedná a rozhodne o něm nejpozději do 2 měsíců poté, co mu bylo předloženo.

8. Oceňování majetkové podstaty

8.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

Pravidla o oceňování majetkové podstaty v reorganizaci patří k nejproblematictějšími pasážím insolvenčního zákona. Procesní postup při pořizování znaleckých posudků reorganizace velmi zdržuje, zatímco substantivní pravidlo stanovící pro účely ocenění fikci ukončení provozu dlužníkovy podniku je obecně neodůvodněné, a u dlužníků, kteří se reorganizují na bázi *going-concern* i rozumně neodůvodnitelné.

Posléze uvedené pravidlo navrhuji zcela opustit, a naopak vycházet zásadně z předpokladu pokračování provozu podniku, je-li takový předpoklad odůvodněný a není-li v rozporu s reorganizačním záměrem navrhovatele reorganizace. Pokud jde o proces výběru znalce, navrhuji inspirovat se návrhem ZPR a výběr osoby znalce svěřit primárně insolvenčnímu správci, zde se souhlasem věřitelského výboru. To by proces přípravy posudku velmi urychlilo. Schůze věřitelů by tento výběr i nadále mohla zvláštní většinou hlasů změnit, ovšem v případech, kdy se tak nestane, by znalecký posudek mohl být vypracován o celé měsíce dříve, než tomu bývá dosud, s trochou štěstí dokonce i tak, aby byl k dispozici již první schůzi věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.

Nadto také navrhuji výslovně zavést povinnost osoby navržené za znalce informovat soud o okolnostech, které by mohly zavdat k jejímu vyloučení pro podjatost.

8.2 Návrh novelizace

8.2.1 Ustanovení § 153 se mění takto:

(1) Jestliže insolvenční soud rozhodne, že způsobem řešení úpadku je reorganizace, spojí nejpozději s tímto rozhodnutím i rozhodnutí o ustanovení znalce za účelem ocenění majetkové podstaty; současně znalci uloží, aby posudek vypracoval písemně a předložil jej insolvenčnímu soudu ve lhůtě jím stanovené. Insolvenční soud vydá rozhodnutí o ustanovení znalce podle věty první již v rozhodnutí o úpadku nebo kdykoli poté, je-li zde řádně podaný návrh na řešení dlužníkovy úpadku reorganizací a navrhne-li insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru osobu, která má být znalcem ustanovena. Obdobně insolvenční soud postupuje, jestliže schůze věřitelů vedle usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem přijme i usnesení, kterým doporučuje zpeněžení majetkové podstaty podle § 290.

(2) Schůze věřitelů, která přijme usnesení o způsobu řešení úpadku reorganizací, nebo schůze věřitelů, která vedle usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem přijme i usnesení, kterým doporučuje zpeněžení majetkové podstaty podle § 290, může též přijmout usnesení, kterým určí osobu znalce podle odstavce 1; v takovém případě rozhodne insolvenční soud o ustanovení znalce podle tohoto usnesení. Byl-li znalec ustanoven již dříve postupem podle odstavce 1, věta druhá, a určila-li schůze věřitelů znalcem jinou osobu, insolvenční soud nejprve odvolá původně ustanoveného znalce, přičemž v témž usnesení rozhodne po vyjádření insolvenčního správce a věřitelského výboru o jeho odměně; při tom zpravidla přihledne k odměně původně stanovené postupem podle § 154 a k rozsahu a kvalitě tímto znalcem dosud provedené práce.

(3) Usnesení schůze věřitelů o určení osoby znalce je přijato, jestliže z věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů pro ně hlasovaly nejméně dvě třetiny všech přítomných věřitelů, počítáno podle výše pohledávek.

(4) Osoba určená znalcem postupem podle odstavce 1 i odstavce 2 sdělí insolvenčnímu soudu všechny okolnosti, které by jí mohly vylučovat pro pochybnosti o její nepodjatosti ve smyslu § 14 až 17 občanského soudního řádu nejpozději společně s vyjádřením svého souhlasu se svým ustanovením, pro účely postupu podle odstavce 2 však v každém případě tak, aby toto sdělení mohlo být zveřejněno v insolvenčním rejstříku nejpozději 2 pracovní dny přede dnem, na který byla svolána schůze věřitelů podle odstavce 2.

8.2.2 Ustanovení § 155 se mění takto:

(1) Pro účely ocenění majetkové podstaty na základě rozhodnutí insolvenčního soudu podle § 153 platí, že provoz dlužníkovy podniku skončil ke dni podání znaleckého posudku; se ve znaleckém posudku vedle majetkové podstaty jako celku ocení odděleně ty části majetkové podstaty, ke kterým je uplatněno právo na uspokojení ze zajištění, se ve znaleckém posudku ocení i odděleně. Ocenění majetkové podstaty i jejich částí znalec provede zpravidla za předpokladu pokračování v provozu dlužníkovy podniku, lze-li takové pokračování rozumně předpokládat a není-li to v rozporu s reorganizačními opatřeními ohlášenými v době vydání znaleckého posudku osobou, podle jejíhož návrhu má být reorganizace provedena. Kromě tohoto ocenění znalec ve znaleckém posudku také uvede, jaké uspokojení dlužníkových věřitelů lze pravděpodobně předpokládat pro případ, že by dlužníkův úpadek byl řešen konkursem. Lze-li to rozumně předpokládat, vychází přitom znalec zpravidla z toho, že v konkursu bude dlužníkovy majetková podstata zpeněžena jako běžící podnik.

(2) Znalecký posudek podle odstavce 1 předkládá znalec insolvenčnímu soudu. Není-li možno lhůtu k předložení znaleckého posudku insolvenčnímu soudu stanovit tak, aby znalecký posudek mohl být projednán a schválen již schůzí věřitelů svolanou v rozhodnutí o úpadku, insolvenční soud, který svolá neprodleně po předložení znaleckého posudku poté svolá za účelem jeho projednání a schválení další schůzi věřitelů, ke které předvolá i znalce. Po zjištění stanovisek osoby, podle jejíhož návrhu má být reorganizace provedena, insolvenčního správce a věřitelského výboru může insolvenční soud též rozhodnout o tom, že znalecký posudek bude namísto zvláštní schůze věřitelů svolané za účelem jeho projednání a schválení předložen schůzi věřitelů svolané za účelem schválení reorganizačního plánu podle § 344,; znalecký posudek musí být zveřejněn v insolvenčním rejstříku nejpozději 15 dnů přede dnem, kdy se má schůze věřitelů konat.

(3) Znalecký posudek musí být zveřejněn v insolvenčním rejstříku nejpozději 15 dnů přede dnem, kdy se má konat schůze věřitelů, která jej má projednat a schválit. Po projednání znaleckého posudku rozhodne schůze věřitelů o tom, zda jej schvaluje; usnesení schůze věřitelů o schválení znaleckého posudku je přijato, jestliže z věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů pro ně hlasovaly nejméně dvě třetiny všech přítomných věřitelů, počítáno podle výše pohledávek.

(4) Podle usnesení schůze věřitelů o schválení znaleckého posudku vydá insolvenční soud rozhodnutí o ceně majetkové podstaty; proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné.

8.2.3 Ustanovení § 156 se mění takto:

(1) Jestliže schůze věřitelů znalecký posudek neschválí, může přijmout usnesení, kterým určí osobu nového znalce; ustanovení § 153 až 155 platí obdobně.

(2) Neprijme-li schůze věřitelů usnesení podle odstavce 1, vydá insolvenční soud rozhodnutí o ceně majetkové podstaty na základě znaleckého posudku neschváleného schůzí věřitelů.

9. Zajištění věřitelé

9.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

Podobně jako je tomu u rekodifikací změněné definice koncernu, insolvenční právo dosud nereagovalo ani na nové pravidlo o vzájemném pořadí zajištěných pohledávek, zavedené k 1.1.2014 v § 2016 nového občanského zákoníku. Tento stav je neudržitelný a navrhuji jej odstranit úpravou ustanovení § 167 odstavec 1 IZ.¹³

Pokud jde o hodnotu zajištění, pro účely hlasování vychází stávající právní úprava mlčky z předpokladu, že zajištěné pohledávky jsou zajištěny v celé své výši (tedy ze 100 procent, a to dokonce bez ohledu na pořadí zajištění), což platí až dokud není v insolvenčním řízení pořízen znalecký posudek hodnoty zajištění (srov. § 167 odstavec 3 IZ). Naopak, pro účely průběžného placení úroků vychází stávající právní úprava mlčky z předpokladu, že zajištěné pohledávky nejsou zajištěny vůbec, a to až dokud není v insolvenčním řízení pořízen znalecký posudek hodnoty zajištění (srov. § 171 odst. 4 InsZ).

Tyto předpoklady jsou vzájemně nekonsistentní, v rozporu s empirickými pozorováními ohledně výše uspokojení dosahovaného průměrně v insolvenčních řízeních zajištěnými věřiteli, a vedou v reorganizacích ke značenému zkreslení motivací a rozhodovacích procesů. Navrhuji proto, aby insolvenční zákon stanovil domněnku očekávatelné výše uspokojení zajištěných pohledávek v reorganizaci ve výši odpovídající průměrné empirické zkušenosti (na dvou třetinách výše zajištěných pohledávek u zajištění prvního pořadí, a na 0 procentech u dalších pořadí), a vycházel z ní jak pro účely hlasování a dalších rozhodovacích oprávnění, tak i pro účely placení úroku, a to až do doby, než budou předměty zajištění znalecky oceněny.

Konečně, novelizace IZ provedená v roce 2017 sice stanovila limitace výkonu hlasovacích práv spřízněných osob, stejný přístup však z nějakého důvodu nezavedla ve vztahu k pokynům zajištěného věřitele udělovaných dle § 230 a 293 IZ, je-li osobou s dlužníkem spřízněnou. Tuto nekonzistentnost navrhuji odstranit, a dále navrhuji též sjednotit dopad popření pohledávky (resp. jejího pořadí) insolvenčním správcem na hlasovací práva a na právo zajištěného věřitele vydávat pokyny.

9.2 Návrh novelizace

9.2.1 Ustanovení § 167 se mění takto:

¹³ Přechnodné ustanovení ke změně § 167 odstavec 1 by upravilo časovou působnost změny tak, aby se změněné pravidlo vztahovalo jen na zajištění, které z hlediska časové účinnosti rekodifikace podléhá nové civilněprávní úpravě.

(1) Zajištění věřitelé se v rozsahu zajištění uspokojují ze zpeněžení věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla jejich pohledávka zajištěna, nestanoví-li zákon jinak. Pro pořadí jejich uspokojení je rozhodující příslušné ustanovení občanského zákoníku doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění,¹⁴ nedohodnou-li se zajištění věřitelé písemně jinak. ~~To platí obdobně pro věřitele podmíněných pohledávek nebo pohledávek budoucích, k jejichž zajištění byla zastavena věc, právo, pohledávka nebo jiná majetková hodnota nebo zřízeno jiné zajištění uvedené v § 2 písm. g).~~

(2) Věřitelé vykonatelných pohledávek na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem se uspokojují ze zpeněžení věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, byly-li tyto hodnoty zajištěny v trestním řízení o tomto trestném činu a přihláška pohledávky byla podána v době, kdy zajištění podle trestního řádu trvá, nebo podal-li takový věřitel návrh na výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitostech v době, kdy zajištění podle trestního řádu trvalo. Pro pořadí uspokojení podle odstavce 1 je rozhodující doba vzniku zajištění podle trestního řádu. Ustanovení týkající se postavení zajištěných věřitelů platí pro tyto věřitele obdobně.

(3) Dokud není hodnota zajištění stanovena na základě znaleckého posudku, má se za to, že pohledávka zajištěná v prvním pořadí je zajištěna v rozsahu dvou třetin své výše a pohledávky zajištěné v dalším pořadí jsou nezajištěné. Je-li podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou; pohledávky dalších zajištěných věřitelů s pozdějším pořadím se v takovém případě považují za nezajištěné v plném rozsahu. Podle věty první a druhé se postupuje, dokud nedojde ke zpeněžení zajištění.

(4) Zpeněžením věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty v insolvenčním řízení zaniká zajištění pohledávky zajištěného věřitele, a to i v případě, že nepodal přihlášku své pohledávky.

(5) Je-li zajišťovací právo, které zaniklo zpeněžením podle odstavce 4, zapsáno ve veřejném či neveřejném seznamu, který podle zvláštního právního předpisu osvědčoval vlastnictví nebo jiná věcná práva ke zpeněžené věci, pohledávce, právu nebo jiné majetkové hodnotě, vydá insolvenční správce nabyvateli zpeněžené věci, pohledávky, práva nebo jiné majetkové hodnoty neprodleně potvrzení o zániku zajištění.

9.2.3 Ustanovení § 171 se mění takto:

(1) Byl-li sjednán úrok, zajištěná pohledávka se úročí v rozsahu zajištění ode dne následujícího po dni rozhodnutí o způsobu řešení úpadku úrokovou sazbou dohodnutou před tím, než se dlužník dostal do prodlení; to neplatí, jde-li o úrok z prodlení.

(2) Je-li způsobem řešení úpadku konkurs a majetková podstata je zpeněžena podle § 290, zvyšuje se přihlášená pohledávka zajištěného věřitele o úroky přirostlé podle odstavce 1.

(3) Je-li způsobem řešení úpadku konkurs a majetková podstata je zpeněžena jinak než podle § 290, odstavec 1 se nepoužije.

(4) Je-li způsobem řešení úpadku reorganizace, přirůstají úroky podle odstavce 1 věta před středníkem k pohledávce zajištěného věřitele ode dne následujícího po dni rozhodnutí o způsobu řešení úpadku. a to

(a) v rozsahu zajištění vyplývajícím z ustanovení § 167 odstavec 3, věta první do konce měsíce, v němž byla hodnota zajištění stanovena na základě znaleckého posudku, a

(b) v rozsahu zajištění stanoveném na základě znaleckého posudku počínaje měsícem následujícím po měsíci, v němž byla hodnota zajištění stanovena na základě znaleckého posudku.

Sa s platné jsou v obou případech měsíčně, jakmile znalec ocení hodnotu zajištění.

9.2.4 Ustanovení § 230 odstavec 2 se mění takto:

(2) Jde-li o správu věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, která slouží k zajištění pohledávky, je osoba s dispozičními oprávněními vázána pokyny zajištěného věřitele směřujícími k řádné správě; to neplatí, bylo-li pořadí pohledávky

¹⁴ § 2016 zákona č. 89/2012 Sb.

takového věřitele popřeno insolvenčním správcem nebo je-li zajištěným věřitelem osoba spřízněná s dlužníkem. Jde-li zajištěných věřitelů více, uděluje tyto pokyny zajištěný věřitel, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako první v pořadí. Jestliže zajištěný věřitel neudělí příslušné pokyny ani ve lhůtě určené insolvenčním soudem, má právo je udělit zajištěný věřitel, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako další v pořadí; jinak pokyny udělí v rámci dohlédací činnosti insolvenční soud, který současně rozhodne o nákladech spojených s provedením jeho pokynu. Osoba s dispozičními oprávněními může odmítnout pokyny zajištěného věřitele, má-li za to, že nesměřují k řádné správě; v takovém případě požádá insolvenční soud o jejich přezkoumání v rámci dohlédací činnosti.

9.2.5 Ustanovení § 293 odstavec 1 se mění takto:

(1) Jde-li o zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, která slouží k zajištění pohledávky, je insolvenční správce vázán pokyny zajištěného věřitele směřujícími ke zpeněžení; to neplatí, bylo-li pořadí pohledávky takového věřitele popřeno insolvenčním správcem nebo je-li zajištěným věřitelem osoba spřízněná s dlužníkem. Jde-li zajištěných věřitelů více, uděluje tyto pokyny zajištěný věřitel, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako první v pořadí. Jestliže zajištěný věřitel neudělí příslušné pokyny ani ve lhůtě určené insolvenčním soudem, má právo je udělit zajištěný věřitel, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako další v pořadí. Insolvenční správce může tyto pokyny odmítnout, má-li za to, že předmět zajištění lze zpeněžit výhodněji; v takovém případě požádá insolvenční soud o jejich přezkoumání v rámci dohlédací činnosti.

10. Zjišťování rozsahu majetkové podstaty

10.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

Zásadním deficitem platné právní úpravy IZ je nedostatečné vymezení informačních povinností fyzických osob, které u dlužníka působí (či v minulosti působily) v pracovním či obdobném poměru, a které mohou mít informace o majetku náležejícím do majetkové podstaty, včetně majetku, který mohl z majetkové podstaty odplynout na základě odporovatelných právních jednání. Navrhují takové povinnosti zavést, a to včetně majetkových sankcí dostatečně citelných na to, aby tyto povinnosti byly reálně vymahatelné.

10.2 Návrh novelizace

10.2.1 Ustanovení § 210 se mění takto:

(1) Dlužník je povinen poskytnout insolvenčnímu správci nebo předběžnému správci při zjišťování majetkové podstaty všestrannou součinnost, zejména jej informovat o veškerém majetku, který náleží do dlužnickovy majetkové podstaty, včetně majetku podle § 205 odstavec 4, i o tom, kde se takový majetek nachází, a dbát pokynů insolvenčního správce nebo předběžného správce. Je-li k nakládání s majetkem majetkové podstaty třeba zvláštních informací, např. přístupových hesel či jiných obdobných údajů, vztahuje se informační povinnosti i na ně.

(2) ~~Je-li dlužníkem právnická osoba, mají~~ Povinnosti podle odstavce 1 mají též dlužníkovi prokuristé a vedoucí zaměstnanci a je-li dlužníkem právnická osoba, též její statutární a kontrolní orgány a jejich členové nebo likvidátor, jde-li o právnickou osobu v likvidaci. Jestliže postavení statutárního nebo kontrolního orgánu má více osob ~~oprávněných jednat samostatně~~, lze splnění těchto povinností požadovat od kterékoli z nich. Uvedené osoby mají tuto povinnost i v případě, že jejich postavení zaniklo v posledních 3 ~~měsících letech~~ před zahájením insolvenčního řízení.

(3) Insolvenční soud může vyžadovat splnění povinností podle odstavců 1 a 2 také od osob, které jsou společníky, zaměstnanci nebo členy právnické osoby, a a to včetně osob, jejichž postavení zaniklo v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení-rozsahu jejich oprávnění jednat za právnickou osobu.

(4) Je-li dlužníkem fyzická osoba, mají povinnosti podle odstavců 1 a 2 i její zákonní zástupci; má-li fyzická osoba více zákonných zástupců oprávněných jednat jejím jménem samostatně, může insolvenční soud vyžadovat splnění těchto povinností od každého z nich.

10.2.2 V ustanovení § 213 se stávající text označuje jako odstavec 1 a za něj se vkládá nový odstavec 2 znějící takto:

(2) Osobě, která nesplní povinnosti stanovené v odstavci 1, může insolvenční soud uložit pořádkovou pokutu až do výše 500 000 Kč.

10.2.3 Ustanovení § 214 se mění takto:

(1) Insolvenční soud může na návrh insolvenčního správce nebo věřitelského výboru předvolat dlužníka nebo další osoby uvedené v § 210 jednající za dlužníka k výslechu a vyzvat je k prohlášení o majetku. Předvolání k prohlášení o majetku musí obsahovat účel výslechu a poučení o následcích odmítnutí prohlášení nebo uvedení nepravdivých, neúplných nebo hrubě zkreslujících údajů. Předvolání se doručuje předvolanému do vlastních rukou, a to nejméně 10 dnů před výslechem.

(2) Předvolaný je povinen dostavit se k insolvenčnímu soudu osobně. Jestliže se nedostaví bez včasné a důvodné omluvy, bude předveden; o tom musí být předvolaný poučen.

(3) Před zahájením výslechu zopakuje insolvenční soud poučení podle odstavce 1. V prohlášení o majetku musí předvolaný uvést, který majetek náleží do majetkové podstaty.

(4) Osobě, která se nedostaví k výslechu, odmítne učinit prohlášení o majetku, ač je k tomu podle prvního odstavce povinna, nebo která v takovém prohlášení uvede nepravdivé, neúplné nebo hrubě zkreslující údaje, může insolvenční soud uložit pořádkovou pokutu až do výše 500 000 Kč.

11. Dlužníkovy transakční náklady a odměna jeho managementu

11.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

Stávající právní úprava IZ nedává ostatním procesním subjektům dostatečnou kontrolu nad výší odměn dlužníkovy managementu, ať již jde o osoby zaměstnané jako vedoucí zaměstnanci nebo o členy orgánů. U posléze uvedených neupravuje IZ tuto otázku vůbec, u prvně uvedených teprve pro období po povolení reorganizace, tedy po období začínající nejméně 3 měsíce po rozhodnutí o úpadku (srov. stávající § 330 odstavec 4 IZ).

Dle platné právní úpravy dále nejsou náklady, které dlužník vynakládá na reorganizaci, včetně nákladů na externí poradce, ani transparentní, ani pod kontrolou jiného procesního subjektu. To je v příkrém kontrastu s právní úpravou konkursu, kde externí transakční náklady vynakládané insolvenčním správcem podléhají kontrole věřitelského výboru (§ 38 a 39 InsZ). Navrhují, aby dlužníkovy externí náklady, mají-li být hrazeny z majetkové podstaty, podléhaly po rozhodnutí o úpadku souhlasu insolvenčního správce po vyjádření věřitelského výboru. Kromě toho navrhují, aby dlužník nejpozději v reorganizačním záměru (srov. článek 13.2.4 níže) předložil očekávaný rozpočet na tyto náklady.

11.2 Návrh novelizace

11.2.1 Za ustanovení § 229 se vkládá nový § 229a znějící:

(1) V době, po kterou je dlužník po rozhodnutí o úpadku osobou s dispozičním oprávněním, lze dlužníkovy náklady spojené s využitím právních, ekonomických a jiných specializovaných odborníků hradit z majetkové podstaty, jen je-li jejich využití účelné vzhledem k rozsahu a náročnosti insolvenčního řízení a jsou-li schváleny insolvenčním správcem po vyjádření věřitelského výboru.

(2) V době, po kterou je dlužník po rozhodnutí o úpadku osobou s dispozičním oprávněním, lze pohledávky vedoucích zaměstnanců dlužníka s dispozičními oprávněními, podle § 33 odst. 3 a § 73 odst. 3 zákoníku práce, které vznikly po rozhodnutí o úpadku, v průběhu insolvenčního řízení uspokojit pouze do výše, kterou určí insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru. Totéž platí pro pohledávky prokuristů a členů dlužníkových statutárních a kontrolních orgánů na odměnu za výkon jejich funkce nebo činnosti.

V ustanovení § 330 se vypouští odstavec 4 a stávající odstavec 5 se označuje jako 4.

12. Přípustnost reorganizace

12.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

V platné právní úpravě se velikostní test reorganizovatelnosti posuzuje podle kritéria obratu nebo počtu zaměstnanců každého jednotlivého dlužníka. V koncernových strukturách však mohou nastat případy, kdy některá koncernová společnost nedosahuje ani jednoho z předepsaných kritérií, pro reorganizovatelnost ostatních koncernových společností je však podstatné, aby i její úpadek mohl být řešen reorganizací. Navrhují proto upravit § 330 odstavec 4 IZ tak, aby velikostní test byl aplikován ve vztahu ke všem koncernovým společnostem, které podávají návrh současně.

Dále platí, že ačkoli platná právní úprava zakazuje osobám s dlužníkem spřízněným hlasovat, toto pravidlo není výslovně projevováno v ustanovení § 330 odstavec 5; tuto nekonzistentnost navrhují odstranit.

Návrh ZPR přináší klíčovou otázku, zda a za jakých podmínek lze „řetěžit“ preventivní restrukturalizaci a řešení úpadku reorganizací. Navrhují upravit § 330 odstavec 3 tak, aby použití reorganizace dle IZ bylo vyloučeno v případech, kdy v rámci preventivní reorganizace dlužník použil moratorium (tedy pokusil se restrukturalizaci svým věřitelům „vnutit“ s pomocí svého druhu donucujícího prostředku poskytnutého státní mocí), kdy dlužník neuspěl se soudem potvrzených restrukturalizačním plánem, a dále v případech, kdy obdobné situace nastaly podle cizí právní úpravy.

Navrhovaná úprava § 316 odstavec 2 IZ je pak konsistentní s úpravami, které navrhují v § 3 IZ.

12.2 Návrh novelizace

Ustanovení § 316 se mění takto:

(1) Reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.

(2) Reorganizací lze řešit úpadek dlužníka, který je podnikatelem nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem – fyzickou osobou; reorganizace se týká jeho podniku.

(3) Reorganizace není přípustná, je-li dlužníkem právnická osoba v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu. Reorganizace rovněž není přípustná, bylo-li ohledně dlužníka v posledních třech letech

(a) vyhlášeno moratorium podle zákona o preventivní restrukturalizaci,

(b) pravomocně rozhodnuto o potvrzení restrukturalizačního plánu podle zákona o preventivní restrukturalizaci, nebo

(c) vydáno cizím soudem obdobné rozhodnutí podle cizího právního předpisu obdobného zákonu o preventivní restrukturalizaci.

(4) Reorganizace je přípustná, jestliže celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka podle zvláštního právního předpisu⁴⁶) za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 50000000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru; ustanovení odstavce 3 tím není dotčeno. Podá-li návrh na reorganizaci více členů téhož koncernu současně, je reorganizace přípustná ohledně každého z nich, je-li podle předchozí věty přípustná alespoň ohledně jednoho z nich.

(5) Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek, omezení podle odstavce 4 se nepoužije; k souhlasu věřitelů spřízněných s dlužníkem se přitom nepřihlíží.

(6) Jde-li o insolvenční návrh věřitele a dlužník před rozhodnutím o úpadku požádá o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu podle odstavce 5, insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku prodlouží tuto lhůtu nejdéle o 30 dnů.

13. Návrh na povolení reorganizace a jeho účinky

13.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

Stávající úprava návrhu na povolení reorganizace je v řadě ohledů problematická, jak pokud jde o obsah návrhu, o jeho procesní úpravu, tak i o jeho důsledky.

Zdaleka největším nedostatkem je, že návrh na povolení reorganizace může být zcela nespecifický, pokud jde o navrhovaná reorganizační opatření i o výši a dobu uspokojení věřitelů, a navíc navrhovatel není vázán ani tím, co je v něm případně uvedeno. V praxi to znamená, že schůze věřitelů, která rozhoduje o způsobu řešení úpadku, zpravidla nemá žádné spolehlivé informace o tom, jakým způsobem má být dlužníkův podnik reorganizován a jakého uspokojení se tím má věřitelům dostat. Tento stav může poté trvat dalších 120 až 240 dnů, podle toho, jak dlouhou dobu navrhovatel obdrží na předložení plánu (ze statistických údajů je ovšem zjevně, že soudy první, 120-denní lhůtu prodloužují v podstatě rutinně).¹⁵

Tento stav navrhuji změnit tak, aby navrhovatel byl povinen spolu s návrhem na řešení úpadku reorganizací předložit tzv. reorganizační záměr, vymezující sice obecně, ale ve smysluplné úrovni podrobností, jaká reorganizační opatření se navrhují a jaké uspokojení má být věřitelům v jaké době poskytnuto. Celá konstrukce je inspirována tzv. sanačním projektem, jak jej navrhuje zavést ZPR (srov. jeho § 9 až 13) a podobně jako on předpokládá, že navrhovatel jako součást reorganizačního záměru předloží finanční a obchodní podklady potřebné k tomu, aby schůze věřitelů mohla reorganizační záměr inteligentně posoudit. Aby se tak mohlo stát, navrhuji nově stanovit, že návrh na povolení reorganizace

¹⁵ Richter, T., Lalka, J., Empirická studie průběhu korporálních reorganizací podle insolvenčního zákona, ve Veselá, J. (ed), *Insolvenční právo 2008 – 2020. Data-Názory-Predikce*, Stálá konference českého práva, Praha, 2021, s. 91 a 94 (u úspěšných pokusů u reorganizaci jsou reorganizační plány v průměru zveřejňovány v insolvenčním rejstříku po 124 dnech od data zveřejnění usnesení o povolení reorganizace, u neúspěšných pokusů, u nichž byl zveřejněn reorganizační plán, je to v průměru po 144 dnech).

(a s ním i reorganizační záměr) musí být předložen do 60 dnů po rozhodnutí o úpadku, tedy ve dvou třetinách tříměsíční doby, která zpravidla uplyne mezi rozhodnutím o úpadku a první schůzí věřitelů. Toto načasování by mělo dát navrhovateli dostatečný prostor k tomu, aby návrh na povolení reorganizace včetně reorganizačního záměru vypracoval, a věřitelům k tomu, aby jej analyzovali a udělali si na jeho základě informovaný názor na to, jak na první schůzi věřitelů hlasovat. Klíčově důležité přitom je, že navrhovatel by byl reorganizačním záměrem v dalším průběhu řízení zásadně vázán.

Pokud jde o ochranné účinky podaného návrhu na řešení úpadku reorganizací, dle stávající právní úpravy je jimi – nad rámec obecných účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení - pouze zákaz započtení (§ 324 odstavec 3 IZ). Takový účinek ovšem nemusí být pro zachování dlužníka podnikání dostatečný a navrhuji proto rozšířit účinky podání návrhu na reorganizaci o ochranu dlužníka proti ukončení běžících smluv, ať již pro porušení, která nastala před podáním návrhu nebo na základě tzv. *ipso facto* ujednání. I tato změna je inspirována návrhem ZPR (srov. jeho § 88 a 90).

Konečně, klíčovým nástrojem pro soudcovskou kontrolu nad procesem reorganizace je koncept poctivého záměru dlužníka (resp. jiného navrhovatele). Stávající právní úprava (§ 326 odstavec 2 IZ) však bohužel obsahuje jen velmi krátký a pro praxi veskrze neužitečný ilustrativní výčet okolností, z nichž může soud na nepoctivost navrhovatelova záměru usuzovat. Tento výčet navrhuji podstatně rozšířit, a to na základě obdobného ustanovení návrhu ZPR (srov. jeho § 5).

13.2 Návrh novelizace

13.2.1 Ustanovení § 317 se mění takto:

(1) Osobou oprávněnou podat návrh na povolení reorganizace je dlužník nebo přihlášený věřitel.

(2) Návrh na povolení reorganizace může podat pouze ten, kdo je v dobré víře, že reorganizační opatření jím navrhovaná jsou proveditelná a řešení úpadku reorganizací jím navrhovanou je ve společném zájmu věřitelů nebo budou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu.

13.2.2 Ustanovení § 318 se mění takto:

(1) Dlužník, který podal insolvenční návrh pro hrozící úpadek, může podat návrh na povolení reorganizace nejpozději do rozhodnutí o úpadku. V ostatních případech lze návrh na povolení reorganizace podat nejpozději do 60 dnů od před první schůzi věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku.

(2) Opožděně podaný návrh na povolení reorganizace insolvenční soud odmítne rozhodnutím, které doručí dlužníku, navrhovateli, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti němu může podat pouze osoba, která opožděný návrh podala.

13.2.3 Ustanovení § 319 se mění takto:

(1) Návrh na povolení reorganizace, podaný dlužníkem, musí vedle obecných náležitostí podání²⁰) obsahovat

a) označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat,

b) dlužníkovi známé údaje o kapitálové totožnosti všech struktura a majetku osob, které s dlužníkem spřízněných ovládají nebo které tvoří s dlužníkem koncern²¹), včetně údaje o tom, zda ohledně některé z těchto osob neprobíhá insolvenční řízení, anebo prohlášení, že není takových osob,

c) údaje o způsobu navrhované reorganizace v rozsahu stanoveném v § 319a.

(2) K návrhu na povolení reorganizace musí dlužník připojit seznam majetku a seznam závazků, popřípadě prohlášení o změnách, ke kterým v mezidobí došlo v porovnání se seznamy, které v insolvenčním řízení již dříve předložil.

(3) Návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem musí kromě obecných náležitostí podání²⁰ obsahovat údaje uvedené v odstavci 1 písm. a) a c). ~~Ostatní údaje podle odstavce 1 uvede věřitel, jen pokud jsou mu známy.~~

(4) Pro označení osob v návrhu na povolení reorganizace a v seznamech k němu připojených platí § 103 odst. 1 obdobně.

(5) ~~Údajem~~ o způsobu reorganizace, ~~obsaženými~~ v návrhu na povolení reorganizace, ~~je navrhovatel v dalším průběhu insolvenčního řízení vázán. nejsou osoby sestávající reorganizační plán, ani osoba, která návrh podala, vázány. Odchýlit od nich se může pouze~~

(a) se souhlasem většiny dlužnických věřitelů počítané podle výše jejich pohledávek; k souhlasu věřitelů spřízněných s dlužníkem se přitom nepřihlíží. Není-li souhlas projevěn hlasováním na schůzi věřitelů, musí být projevěn písemně a podpisy věřitelů na něm musí být úředně ověřeny, nebo

(b) se souhlasem insolvenčního soudu, nebylo-li možno souhlas podle odstavce a) získat z jiných důvodů, než pro nesouhlas věřitelů uvedených v odstavci a). Insolvenční soud souhlas udělí, pokud oproti skutkovému stavu, z nějž navrhovatel při podání návrhu na povolení reorganizace zjevně vycházel, došlo k takové změně, že na navrhovateli nelze spravedlivě požadovat, aby byl návrhem nadále vázán. To platí pouze tehdy, pokud lze i přes takovou změnu rozumně předpokládat, že řešení úpadku reorganizací dle návrhu navrhovatele je ve společném zájmu věřitelů.

13.2.4 Za ustanovení § 319 se vkládá nový § 319a znějící takto:

§ 319a

Reorganizační záměr

(1) Spolu s návrhem na řešení úpadku reorganizací předloží navrhovatel i svůj reorganizační záměr. V něm navrhovatel vyhodnotí dosavadní výsledky dlužnickova podnikání se zvláštním zřetelem na rozbor příčin nastalého úpadku nebo hrozícího úpadku, a předloží své návrhy jeho řešení prostřednictvím reorganizace a na uspokojení dlužnických věřitelů.

(2) Navrhovatel v reorganizačním záměru představí alespoň v podstatných rysech jím zamýšlená reorganizační opatření založená na realistických předpokladech, podnikatelský plán pro období, v němž má být reorganizace provedena, a popíše v jaké výši a jaké době mají být dle navrhovatelem zamýšleného reorganizačního plánu uspokojeny pohledávky přihlášených věřitelů. Dále popíše a zdůvodní svou schopnost zajistit řádné fungování dlužnickova podniku po dobu trvání reorganizace, a dlužnickovu schopnost plnit pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jim na roveň postavené, a případně další závazky, které je dlužník povinen plnit v insolvenčním řízení, a to nejméně do předpokládaného data nabytí účinnosti reorganizačního plánu.

(3) V reorganizačním záměru nebo jeho přílohách navrhovatel předloží

(a) finanční plán dlužnickova podnikání alespoň na období do předpokládaného data nabytí účinnosti reorganizačního plánu zpracovaný obdobným způsobem jako výhled vývoje likvidity podle vyhlášky o platební neschopnosti podnikatele,¹⁶ jehož součástí je plán nákladů provedení reorganizace, včetně nákladů na právní, ekonomické a další odborné poradení, s uvedením konkrétních zdrojů financování, a

(b) odhad hodnoty dlužnickovy majetkové podstaty a samostatně též odhad hodnoty každého předmětu zajištění, který je její součástí, včetně srozumitelného popisu metodologie, která byla při tvorbě těchto odhadů použita a podstatných předpokladů, na nichž se odhady zakládají.

¹⁶ Vyhláška č. 190/2017 Sb., k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele).

(4) K reorganizačnímu záměru navrhovatel přiloží mezitímní účetní závěrku sestavenou k poslednímu dni kalendářního měsíce předcházejícího měsíci, v němž bylo zahájeno insolvenční řízení, a to včetně přehledu o peněžních tocích, a řádné účetní závěrky za poslední tři účetní období. Dále přiloží výkaz stavu likvidity vyhotovený k poslednímu dni měsíce předcházejícímu měsíci, v němž bylo zahájeno insolvenční řízení, sestavený podle vyhlášky o platební neschopnosti podnikatele; omezení podle § 2 vyhlášky se nepoužijí.

13.2.5 Ustanovení § 321 se mění takto:

(1) Jestliže poté, co insolvenčnímu soudu došel návrh na povolení reorganizace, podá tento návrh i další osoba, považuje se návrh další osoby za přistoupení k řízení, jehož předmětem je reorganizace; § 107 se použije přiměřeně.

(2) Insolvenční soud vyzve osoby podle odstavce 1, aby ve lhůtě, která nesmí být delší než ~~30-15~~ dnů, odstranily odlišnosti svých návrhů a vyrozuměly jej o společném stanovisku. Nestane-li se tak, vychází insolvenční soud z návrhu, který podal dlužník, a není-li jej, pak z návrhu věřitele, který mu došel dříve.

13.2.6 V ustanovení § 324 se vypouští odstavec 3.

13.2.7 Za ustanovení § 324 se vkládá nový § 324a znějící:

324a

(1) Od okamžiku zveřejnění návrhu na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku

a) není přípustné započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele, ledaže insolvenční soud určí jinak předběžným opatřením. To platí i tehdy, jestliže zákonné podmínky tohoto započtení byly splněny před uvedeným okamžikem,

b) smlouvy o dodávkách zboží, služeb, energií nebo jiného druhu plnění, které jsou nezbytné pro pokračování běžného provozu dlužníkovy podniku, není druhá smluvní strana oprávněna jednostranným právním jednáním ukončit či jinak odepřít plnění dlužníku pouze pro dluhy po splatnosti, které z takových smluv vznikly před zveřejněním návrhu v insolvenčním rejstříku. Věta první platí i pro změnu času plnění závazku, ztrátu výhody plnění ve splátkách nebo jinou změnu obsahu závazku,

c) se nepřihlíží ke smluvnímu ujednání v neprospěch dlužníka, které spočívá ve změně času plnění závazku, ztrátě výhody plnění ve splátkách, ukončení závazku nebo jiné změně obsahu závazku, a to z důvodu, že dlužník do zveřejnění návrhu v insolvenčním rejstříku nesplnil závazek plynoucí ze smlouvy, která je nezbytná pro pokračování běžného provozu jeho podniku. Ke smluvnímu ujednání se nepřihlíží také tehdy, je-li podmíněno zahájením insolvenčního řízení nebo podáním návrhu na řešení úpadku reorganizací.

(2) Omezení stanovená v odstavci 1 zanikají právní mocí rozhodnutí o odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení reorganizace, právní mocí rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, nebo právní mocí rozhodnutí o přeměně reorganizace v konkurs, podle toho, co nastane dříve.

13.2.7 Ustanovení § 326 se mění takto:

(1) Insolvenční soud zamítne návrh na povolení reorganizace,

a) lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že jím je sledován nepoctivý záměr, nebo

b) který znovu podala osoba, o jejímž návrhu na povolení reorganizace bylo již dříve rozhodnuto, anebo

c) který podal věřitel, jestliže jej neschválí schůze věřitelů.

(2) Na nepoctivý záměr sledovaný návrhem na povolení reorganizace lze usuzovat zejména tehdy, jestliže ohledně dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu

a) navrhovatel zjevně nemohl být v dobré víře ohledně okolností stanovených v § 317 odstavec 2,

b) navrhovatel vědomě uvedl nepravdivé nebo neúplné údaje v insolvenčním návrhu, návrhu na povolení reorganizace, včetně reorganizačního záměru a jeho příloh, reorganizačním plánu nebo zprávě o reorganizačním plánu, a případně kdykoliv jindy v průběhu insolvenčního řízení v jakémkoli jiném podání insolvenčnímu soudu nebo v přednesu na schůzi věřitelů,

c) navrhovatel nesplnil svou povinnost zveřejnit účetní závěrky nebo přehledy o majetku a závazcích a výroční zprávy, vyžadoval-li to zvláštní právní předpis, a to za období posledních 3 let před zahájením insolvenčního řízení,

d) jde-li o dlužníka, jednal v rozporu s omezeními stanovenými v § 111 nebo podstatně porušil jiná omezení stanovená tímto zákonem nebo na jeho základě,

e) navrhovatel poskytl některému věřiteli výhodu neuvedenou v reorganizačním záměru či reorganizačním plánu výměnou za určitý způsob hlasování nebo určitý způsob jednání v průběhu insolvenčního řízení,

f) v posledních 5 letech probíhalo ohledně dlužníka jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek, a to v závislosti na výsledku takového řízení, nebo

g) podle výpisu z rejstříku trestů v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo ohledně dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.

(3) Rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace se doručuje dlužníku, osobě, která návrh podala, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti němu může podat pouze osoba, která návrh podala.

14. Příprava reorganizačního plánu

14.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

Stávající pravidla upravující tvorbu a předložení reorganizačního plánu vykazují řadu problémů. Prvním z nich je, že IZ poskytuje navrhovateli (zpravidla dlužníku) v praxi extrémně dlouhou dobu k pokusům o předložení reorganizačního plánu. Jak jsme zjistili s J. Lalkou, více, než tři čtvrtiny z námi sledovaného počtu 257 korporálních dlužníků, kteří se od účinnosti IZ neúspěšně pokoušeli o řešení úpadku reorganizací, nedospělo v insolvenčním řízení ani k povolení reorganizace. Konkurs byl však u těchto dlužníků přesto v průměru prohlášen (jinak než přeměnou povolené reorganizace) teprve po bezmála osmi měsících od zahájení insolvenčního řízení. Ještě více alarmující se pak může zdát skutečnost, že u dlužníků, kteří nedosáhli ani na první instanci schválení reorganizačního plánu soudem, byly povolené reorganizace v průměru přeměněny v konkurs až téměř po roce a čtvrt od zahájení insolvenčního řízení. Tato data ukazují, že stávající tuzemský insolvenční systém rozhodně nelze označit za úspěšný ve včasném rozpoznání a vyřazení marných pokusů o reorganizaci. Oproti představě, kterou by si uživatel právní úpravy mohl vytvořit ze lhůt předepsaných v části první, hlavě IV. IZ pro průběh úvodní fáze insolvenčního řízení, a v části druhé, hlavě II. IZ pro průběh reorganizace, je zjevné, že dlužníci, kteří se o řešení svého úpadku reorganizací pokoušejí marně, zmaří tímto pokusem v

průměru velmi dlouhá období, po která zcela jistě narůstají přímé i nepřímé náklady na vedení řízení, a velmi pravděpodobně též degraduje hodnota majetkové podstaty.¹⁷

Lhůtu k předložení plánu proto navrhuji zkrátit, a to o 30 dnů pokud jde o úvodní (nyní 120-denní) lhůtu, s tím, že prodloužit tuto lhůtu by insolvenční soud mohl nejvýše o 60 dnů (nikoli tedy dalších 120 dnů), a to ne v podstatě automaticky, jak se tomu děje nyní, ale jen za zákonem stanovených podmínek směřujících ke zjištění stanovisek dalších procesních subjektů i toho, zda navrhovatel v přípravě a vyjednávání plánu v prvních 90 dnech opravdu významně pokročil. I po těchto úpravách bude mít navrhovatel počínaje rozhodnutím o úpadku v každém případě na přípravu reorganizačního plánu nejméně 6 měsíců, a to i bez možnosti prodloužení lhůty soudem. Povinnost předložit nejpozději v jedné třetině této lhůty závazný reorganizační záměr navíc zcela jistě zaměří pozornost navrhovatelů na definování základních principů jimi uvažované reorganizace mnohem dříve, než tak činí současná právní úprava. A snad i pomůže vytřídit ty navrhovatele, kteří realistické formulace reorganizačních opatření ve skutečnosti nejsou schopni ani na úrovni reorganizačního záměru, natož, aby byli schopni vyjednat a předložit realizovatelný reorganizační plán.

Dalším hlavním účelem navrhovaných změn je zkoncentrovat všechny námitky proti reorganizačnímu plánu tak, aby byly zásadně předneseny a projednány na schůzi věřitelů jež má o plánu hlasovat. Aby to bylo možné, bude třeba prodloužit dobu, po kterou musejí mít věřitelé před termínem této schůze k dispozici zprávu o reorganizačním plánu. Proces koncentrace navrhuji nastavit tak, že zpráva o plánu bude zveřejněna nejpozději 30 dnů před schůzí věřitelů, a námitky proti plánu bude nutno podat nejpozději 10 dnů před ní. Takto pojatý písemný proces by měl zajistit, že na schůzi věřitelů budou všem procesním subjektům, včetně insolvenčního soudu, k dispozici všechny skutkové i právní argumenty pro a proti plánu, a schůzi bude tedy možno pojmout jako skutečně plnohodnotné ústní jednání, na kterém soud tyto námitky bude moci vyslechnout, a případně k nim položit upřesňující dotazy.

Pokud jde o možnost, že reorganizační plán sestaví jiná osoba, než je dlužník, navrhuji tuto možnost v zákoně ponechat, ovšem s tím, že takovým navrhovatelem může být pouze věřitel, který včas a řádně podal návrh na řešení úpadku reorganizací nebo insolvenční správce. Insolvenční správce by směl pověření k sestavení plánu odmítnout pouze pokud by měl za to, že řešení dlužníkovy úpadku reorganizací není ve společném zájmu věřitelů.

14.2 Navrhovaná novelizace

14.2.1 Ustanovení § 329 odstavec 1 se mění takto:

(1) Rozhodnutí o povolení reorganizace obsahuje

- a) výrok o povolení reorganizace,
- b) informaci o tom, kdo je insolvenčním správcem, a nebyl-li dosud ustanoven, výrok o jeho ustanovení,
- c) výzvu, aby dlužník ve lhůtě ~~420~~90 dnů předložil reorganizační plán nebo aby bez zbytečného odkladu insolvenčnímu soudu sdělil, že jej předložit nehodlá,
- d) informaci o tom, za jakých podmínek mohou předložit reorganizační plán další osoby.

¹⁷ Richter, T., Lalka, J., Empirická studie průběhu korporálních reorganizací podle insolvenčního zákona, v Veselá, J. (ed), Insolvenční právo 2008 – 2020. Data-Názory-Predikce, Stálá konference českého práva, Praha, 2021, s. 97.

14.2.2 Ustanovení § 343 se mění takto:

(3) Zpráva o reorganizačním plánu se předkládá věřitelům v dostatečném předstihu před schůzí věřitelů, která má rozhodnout o jeho přijetí, nejpozději ~~3045~~ dnů před termínem jejího konání. Tuto zprávu lze zveřejnit až poté, co ji schválil insolvenční soud.

14.2.3 Za ustanovení § 343 se vkládá nový § 343a znějící:

§ 343a

Návrh na to, aby reorganizační plán nebyl schválen, musí být insolvenčnímu soudu doručen nejpozději 10 dní před schůzí věřitelů, která má reorganizační plán projednat a rozhodnout o něm; § 43 občanského soudního řádu se nepoužije.

14.2.4 Ustanovení § 338 odstavec 2 se mění takto:

(2) Reorganizační plán se předkládá insolvenčnímu soudu a v insolvenčním rejstříku se zveřejňuje společně se zprávou o reorganizačním plánu. Po jeho předložení insolvenčnímu soudu nesmí nikdo až do zveřejnění zprávy o reorganizačním plánu v insolvenčním rejstříku vyvíjet činnost směřující k jeho přijetí nebo odmítnutí. Předkladatel je povinen zdržet se všech činností, které jsou v rozporu s reorganizačním plánem nebo které jinak ovlivňují jeho splnění.

14.2.5 Ustanovení § 339 se mění takto:

(1) Přednostní právo sestavit reorganizační plán má dlužník, i když návrh na povolení reorganizace podal některý přihlášený věřitel. Může jej předložit současně s návrhem na povolení reorganizace anebo ve lhůtě ~~90420~~ dnů od rozhodnutí o povolení reorganizace. Tuto lhůtu může insolvenční soud na návrh dlužníka a po vyjádření insolvenčního správce a věřitelského výboru přiměřeně prodloužit, nejdéle však o ~~60420~~ dnů, osvědčí-li dlužník, že v původní lhůtě nebyl schopen reorganizační plán předložit, ačkoli návrh reorganizačního plánu je v pokročilém stádiu příprav a o obsahu takového návrhu aktivně vyjednával s věřitelským výborem, či o takové vyjednávání aktivně usiloval.

(2) Přednostní právo sestavit reorganizační plán však nemá dlužník, který insolvenčnímu soudu oznámil, že reorganizační plán předložit nehodlá.

(3) Přednostní právo sestavit reorganizační plán nemá rovněž dlužník, jehož věřitelé se tak usnesli na schůzi věřitelů. Schůze věřitelů, na které se projednává nebo schvaluje návrh na povolení reorganizace, je oprávněna přijmout takové usnesení vždy. Přijme-li schůze věřitelů usnesení podle první věty, rozhodne také o tom, kdo má reorganizační plán sestavit. Takovou osobou může být pouze věřitel, který včas a řádně podal návrh na řešení dlužníkovy úpadku reorganizací, nebo insolvenční správce, ledaže insolvenční správce takové pověření odmítne. Insolvenční správce je oprávněn odmítnout pověření k sestavení reorganizačního plánu pouze proto, že podle jeho názoru není řešení dlužníkovy úpadku reorganizací ve společném zájmu věřitelů; toto své stanovisko insolvenční správce podrobně odůvodní.

(4) Jestliže dlužník před uplynutím lhůty podle odstavce 1 oznámí, že nehodlá předložit reorganizační plán, insolvenční soud rozhodne o ukončení této lhůty; pravost podpisů osob, které oznámení podepsaly, musí být úředně ověřena. Vyjdou-li najevo skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dlužník v sestavování reorganizačního plánu řádně nepokračuje, že postupuje způsobem, kterým může reorganizaci zmařit nebo z něž lze usuzovat na nepoctivý záměr, nebo že zajištěným věřitelům neplatí úroky podle § 171 odst. 4, může insolvenční soud i bez návrhu rozhodnout o zkrácení nebo ukončení lhůty podle odstavce 1. Učiní tak zpravidla po vyjádření dlužníka, insolvenčního správce a věřitelského výboru.

(5) Proti rozhodnutí insolvenčního soudu podle odstavců 1 a 4 není odvolání přípustné.

(6) Nemá-li dlužník právo přednostně sestavit reorganizační plán nebo zaniklo-li mu toto právo rozhodnutím insolvenčního soudu podle odstavce 4, postupuje se podle odstavce 3 může o tom, kdo má přednostní právo sestavit reorganizační plán,

~~rozhodnout schůze věřitelů. Nerozhodne-li schůze věřitelů podle věty první, vyzve insolvenční soud k předložení reorganizačního plánu další osoby, které návrh na povolení reorganizace podaly, nebo které se k němu připojily; ustanovení odstavců 2 a 4 platí pro tyto osoby obdobně. Při postupu podle odstavce 3 nebo odstavce 6 platí u~~Ustanovení odstavce 1 o lhůtách k předložení reorganizačního plánu a možnosti jejich prodloužení ~~platí pro~~ osobu sestávající reorganizační plán obdobně tyto osoby přiměřeně.

15. Schválení reorganizačního plánu soudem

15.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

Slabinou stávající právní úpravy rozhodování o schválení reorganizačního plánu soudem je, že pro toto rozhodování není stanovena žádná lhůta a především to, že námitky proti reorganizačnímu plánu a způsobu jeho přijetí nejsou koncentrovány do řízení u soudu první instance. Tento nedostatek navrhuji odstranit.

Dále jako separátní bod navrhuji revidovat nedávnou judikaturu Nejvyššího soudu k § 356 odstavec 3 IZ.¹⁸

15.2 Navrhovaná novelizace

15.2.1 Za ustanovení § 349 se vkládá nový § 349a znějící:

(1) Má se za to, že předkladatel reorganizačního plánu a všichni věřitelé, kteří hlasovali pro přijetí reorganizačního plánu, navrhuji, aby insolvenční soud reorganizační plán schválil.

(2) Procesní subjekty, které podaly návrh podle § 343a, jsou oprávněny tento návrh doplnit nejpozději do sedmi dnů po dni, kdy byl v insolvenčním rejstříku zveřejněn protokol ze schůze věřitelů, která hlasovala o přijetí reorganizačního plánu. V tomto doplnění lze tvrdit pouze okolnosti, které nastaly či vyšly najevo po uplynutí lhůty stanovené v § 343a, zejména okolnosti vyplývající z průběhu schůze věřitelů, která reorganizační plán projednala a hlasovala o něm. Ustanovení § 43 občanského soudního řádu se nepoužije.

(3) Procesní subjekty, které nepodaly návrh podle § 343a, jsou oprávněny do sedmi dnů po dni, kdy byl v insolvenčním rejstříku zveřejněn protokol ze schůze věřitelů, která hlasovala o přijetí reorganizačního plánu, podat návrh na to, aby reorganizační plán nebyl schválen. V tomto návrhu lze tvrdit pouze okolnosti, které nastaly či vyšly najevo v průběhu schůze věřitelů, která reorganizační plán projednala a hlasovala o něm. Ustanovení § 43 občanského soudního řádu se nepoužije.

(4) Vyjádření k návrhům doplněným či podaným podle odstavce 2 a 3 lze doručit insolvenčnímu soudu nejpozději do sedmi dnů po dni, kdy uplynula lhůta k jejich doplnění či podání.

(5) Insolvenční soud rozhodne o schválení reorganizačního plánu do 30 dnů po dni, kdy byl v insolvenčním rejstříku zveřejněn protokol ze schůze věřitelů, která hlasovala o přijetí reorganizačního plánu, ne však dříve, než uplyne lhůta k doplnění či podání návrhu podle odstavce 2 a 3 a je-li v této lhůtě příslušný návrh doplněn či podán, i lhůta k vyjádření podle odstavce 4.

15.2.2 Ustanovení § 350 odstavec 1 se mění takto:

(1) Proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu mohou podat odvolání jen ti z věřitelů, kteří hlasovali pro odmítnutí reorganizačního plánu a podali návrh podle § 343a nebo § 349a odstavec 2. V odvolání lze namítat pouze okolnosti, uvedené

¹⁸ Rozhodnutí sp.zn. 29 Cdo 567/2019 zde dne 29. dubna 2021 (*UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., v Olšanská investiční, a. s. v likvidaci*)

v návrhu podaném podle § 343a a případně doplněném podle § 349a odstavec 2, nebo v návrhu podaném podle § 349a odstavec 3.

15.2.3 V ustanovení § 352 se vypouští odstavec 3.

15.2.4 Ustanovení § 356 odstavec 3 se mění takto:

(3) Práva věřitelů vůči spoludlužníkům a ~~ručitelům osobám zajišťujícím~~ dlužníkovy závazky zůstávají reorganizačním plánem nedotčena.

16. Konverze reorganizace do konkursu

16.1 Vymezení problému stávající právní úpravy

Stávající ustanovení § 363 umožňuje dlužníku dosáhnout konverze reorganizace v konkurs, aniž by byl aktivován proces rozhodování schůze věřitelů o tom, kdo jiný má případně mít právo předložit reorganizační plán (srov. čl. 14.2.5 výše a v něm navrženou úpravu § 339 odstavec 3 IZ). Tato konstrukce není důvodná, jelikož dává dlužníku neodůvodněnou vyjednávací moc. Příslušné ustanovení navrhuji odstranit a na jeho místo zařadit do § 363 ustanovení, dávající insolvenčnímu soudu pravomoc rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurs pro nepoctivý záměr navrhovatele, která v ustanovení § 363 IZ chybí a musela být dovozena judikatorně. V důsledku tohoto vývoje však použití této pravomoci nepodléhá povinnosti projednat případnou konverzi pro nepoctivý záměr na ústním jednání, které IZ pro jiné důvody konverze do konkursu vyžaduje, ač nemusí jít o důvody skutkově stejně komplikované. Tuto vadu je třeba napravit.

16.2 Navrhovaná novelizace

16.2.1 Ustanovení § 363 odstavec 1 písmeno a) se mění takto:

(1) Insolvenční soud rozhodne o přeměně reorganizace v konkurs, jestliže

a) vyjdou najevo okolnosti z nichž lze usuzovat, že návrhem na povolení reorganizace je sledován nepoctivý záměr~~byla povolena na návrh dlužníka a ten její přeměnu v konkurs po tomto povolení navrhl,~~

16.2.2 Ustanovení § 363 odstavec 2 se mění takto:

(2) O přeměně reorganizace v konkurs v případech uvedených v odstavci 1 písm. ~~ba~~ až c) rozhodne insolvenční soud bez jednání. Proti tomuto rozhodnutí mohou podat odvolání jen dlužník, navrhovatel reorganizace, insolvenční správce a věřitelský výbor.

16.2.3 Ustanovení § 363 odstavec 3 se mění takto:

(3) O přeměně reorganizace v konkurs podle odstavce 1 písm. ~~a~~. d) až g) rozhodne insolvenční soud po jednání, k němuž předvolá všechny osoby uvedené v odstavci 2; odvolání proti tomuto rozhodnutí mohou podat jen osoby uvedené v odstavci 2.

Tento návrh: 31/10/2021